

Likovna umjetnost 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća u Vinkovcima

Kasić, Bernarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:530201>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-06**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij: Informatologija i Povijest umjetnosti

Bernarda Kasić

Likovna umjetnost 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća u Vinkovcima

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Daniel Zec

Osijek, 2024.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij: Informatologija i Povijest umjetnosti

Katedra za povijest umjetnosti

Bernarda Kasić

Likovna umjetnost 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća u Vinkovcima

Završni rad

Humanističke znanosti, povijest umjetnosti, povijest i teorija likovnih umjetnosti,
arhitekture, urbanizma i vizualnih komunikacija

Mentor: doc. dr. sc. Daniel Zec

Osijek, 2024.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnoga, odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku 9. 9. 2024.

Bernarda Kasić, 0122240642

Ime i prezime studenta, JMBAG

SAŽETAK

Cilj ovog završnog rada je opisati razvoj likovne umjetnosti 50-ih i 60-ih godina prošlog stoljeća u Vinkovcima i okolici, dati kraći uvid razvoja Galerijskog odjela Gradskog muzeja tih godina i djelovanja umjetnika s područja Vinkovaca na temelju stručne i ostale literature te članaka iz *Vinkovačkog lista* koji je u ono doba obavještavao o djelovanju Galerije i održavanju izložbi. Rad opisuje događaje vezane uz umjetnost, osobe koje su zaslužne za razvijanje kulturne baštine i reakciju približavanja umjetnosti građanstvu. Također pruža osnovne informacije pojedinačno vezane za privatni život umjetnika/umjetnica poput obrazovanja, te likovno djelovanje što obuhvaća izložbe, najpoznatija djela i stilske karakteristike u periodu od 1950. do 1970. godine. Umjetnici o kojima ovaj rad pruža informacije su: Ivan Domac, Vanja Radauš, Slavko Kopač, Albert Kinert, Katarina Žanić-Michieli, Joza Mataković, Nada Pivac, Alojzija Lojzika Ulman, Božidar Kopic, Đurđena Zaluški i Antun Babić.

Ključne riječi: likovna umjetnost, *Vinkovački list*, kulturna baština, Vinkovci, 50-te godine, 60-te godine.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. DJELOVANJE GALERIJSKOG ODJELA VINKOVAČKOG GRADSKOG MUZEJA.....	3
3. VINKOVAČKI LIKOVNI UMJETNICI I UMJETNICE.....	5
3.1. Ivan Domac.....	5
3.2. Vanja Radauš.....	7
3.3. Slavko Kopač.....	9
3.4. Albert Kinert.....	11
3.5. Katarina Žanić-Michieli.....	13
3.6. Joza Mataković.....	14
3.7. Nada Pivac.....	15
3.8. Alojzija Lojzika Ulman.....	16
3.9. Božidar Kopic.....	17
3.10. Đurđena Zaluški.....	18
3.11. Antun Babić.....	19
4. OSTALI UMJETNICI KOJI SU DJELOVALI U VINKOVCIMA 1950-IH I 1960-IH GODINA.....	22
5. IZLOŽBE U VUKOVARU.....	24
6. PREGLED IZLOŽBI U VINKOVCIMA OD 1952. DO 1969. GODINE.....	25
7. ZAKLJUČAK.....	29
8. POPIS LIKOVNIH IZLOŽBI U VINKOVCIMA OD 1953. DO 1969. GODINE.....	30
9. LITERATURA.....	33
10. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA.....	48
11. SLIKOVNI PRILOZI.....	50

1. UVOD

Vinkovačku likovnu kulturu oplemenila su razna imena umjetnika i umjetnica na čije je opuse utjecao karakter njihova zavičaja te tradicionalna svakodnevnica koju su prikazivali na vlastit, originalan način. Kroz različite stilove i tehnike stvarali su umjetnička djela o kojima su u tadašnje vrijeme obavještavale lokalne novine, a danas o tome govori stručna literatura.

Cilj ovog rada je pružiti uvid u događaje likovnog karaktera održane tijekom 50-ih i 60-ih godina prošlog stoljeća u Vinkovcima, dati informacije o djelovanju Galerijskog odjela Gradskog muzeja u Vinkovcima te spomenuti umjetnike koji su bili povod za organiziranje likovnih događaja te neke osnovne informacije o njima. Informacije na temelju kojih je oblikovan ovaj rad preuzete su iz članaka *Vinkovačkog Lista* (tadašnje *Novosti*) u periodu od 1952. do 1969. godine te iz stručne literature.

Ovaj rad, dakle, pruža uvid u informacije iz tadašnjeg vinkovačkog gradskog javnog glasila čiji je cilj bio upoznavanje čitatelja s najnovijim događajima vezanim uz likovnu kulturu u njegovoj neposrednoj okolici. Pregledavajući članke objavljene u *Vinkovačkom listu* 1950-ih i 1960-ih godina, možemo doći do korisnih i zanimljivih informacija koje govore o djelovanju umjetnika (bez obzira odnosilo se to na organiziranu izložbu, karakteristike umjetnikova likovna izražavanja, umjetnikovo obrazovanje i sl.).

Tijekom pisanja ovog završnog rada nisu konzultirani alternativni izvori hemerotečnog gradiva niti katalozi izložbi koji se spominju u radu.

2. DJELOVANJE GALERIJSKOG ODJELA VINKOVAČKOG GRADSKOG MUZEJA

Da su Vinkovčani građani koji muzej smatraju kulturnom potrebom i institucijom koja ih registrira u vremenu svjedoče članci iz *Vinkovačkog lista* koji potječu iz prvih godina 50-ih prošloga stoljeća. Već je tada *Vinkovački list* obavještavao o tome kako je muzej neophodan za razvitak zajednice jer, osim što je čuvar kulturne baštine, on i na osnovu vlastitog znanstvenog rada i proučavanja vlastitih terena obrazuje „široke narodne mase”.¹ Dvije osobe koje najviše utjecale na razvoj Muzeja bile su Josip Brunšmid i Mato Medvedović. Svoju brigu o kulturnom dobru su dokazali na dva različita načina: prof. Brunšmid je pronađeni povijesni materijal otpremio u Zagrebački muzej (jer tada na ovom prostoru nije bilo prikladnog mjesta za povijesni materijal), a Medvedović je od povijesnih materijala osnovao vlastitu kućnu zbirku koju je prodao gradu. Uz njih je značajan i Matija Klajn (prvi kustos Gradskog muzeja) koji je poklonio gradu svoju privatnu zbirku.² *Vinkovački list* izvještavao je o izradi muzejskog fonda te je dao uvid u imena i prezimena ljudi koji su donirali antikvitete Muzeju.

Izložbe koje su se održavale nakon 1950. godine priređivale su se u dvorani nekadašnjeg Hrvatskog doma (kasnije Gradske knjižnice). Početkom 50-ih započela je akcija formiranja muzeja (uz pomoć artefakata Mate Medvedovića i Matije Klajna). Akademski slikar Božo Kopic preuzeo je vođenje galerijske zbirke u Gradskom muzeju, koja je kasnije postala prava Galerija, a Kopic njezin kustos. Tada je Galerija bila dio Gradskog muzeja, a kao samostalna ustanova se odvojila 1970. godine.³ Prethodno spomenuti Vinkovački list u današnje doba pruža nam uvid u dinamiku rada vinkovačke Galerije umjetnosti koja je priređivala izložbe različitih karaktera i umjetničkih pravaca. Da su se karakteri izložbe razlikovali ukazuju podaci koji govore o organizaciji kolektivnih, retrospektivnih i samostalnih nastupa likovnih umjetnika.⁴ Obratila se pozornost i na to da se likovne izložbe dobrim dijelom uklapaju u planove likovnog odgoja osnovnih i srednjih škola.

Veliku pozornost tiskanih medija 50-ih i 60-ih godina dobila je izložba povodom Dana oslobođenja grada na kojoj su radove prezentirali likovni umjetnici s

¹ „Značaj i potreba muzeja”, 5

² J. G., „Vinkovački muzej i njegovi osnivači”, 4

³ Babić, *Likovne teme*, 109.

⁴ S. Bo, „Do kraja 15 reprezentativnih izložbi”, 6.

područja Vinkovaca (ili su tada boravili u Vinkovcima): Antun Babić (crteži), Zdenka Biljan (crteži i portreti), Ivan Domac (akvareli i portreti), Božidar Kopic (portreti i pejzaž), Joza Mataković (pejzaži), radovi Katarine Michieli - Žanić i radovi Save Nikolića⁵ koji je prema navođenju članka iz *Novosti* u to doba bio “najpoznatiji”.⁶ Sva imena predstavljaju određenu izražajnu kategoriju te su upravo navedeni umjetnici predstavljali u određenom trenutku likovnu egzistenciju grada.⁷ Često spominjanje ove izložbe u *Novostima* odnosno *Vinkovačkom listu* ukazuje na to da je izložba bila kulturni događaj od velikog značaja za grad. Bitno je napomenuti da su osim poznatijih umjetnika i umjetnika u stvaranju mjesto u Galeriji pronašla i djeca osnovnih škola, a pedagoški ispravan postupak rezultirao je dobrim likovnim izražavanjem djece (bez obzira na talent pojedinca)⁸.

Rad i djelovanje Galerije doprinijelo je kulturnom razvoju grada, što je bilo prepoznato i podupirano od ostalih organizacija. Jedan članak svjedoči o tome kako je Galerija dobila na poklon dio slika za svoj stalni postav od Republičkog sekretarijata. Među poklonjenim slikama nalazili su se radovi autora koji ulaze u povijest umjetnosti kao priznati stvaraoci s neospornim umjetničkim vrijednostima. Neki od njih su: Ivan Domac, Ljubo Ivančić, Antun Mezdjić, Marijan Detoni i drugi.⁹ Djelovanje Galerije bilo je aktivno i tijekom najpoznatije vinkovačke manifestacije „Vinkovačke jeseni”. Za 69. po redu „Vinkovačke jeseni“ organizirali su izložbu pod nazivom „Pejsaž u jugoslavenskom slikarstvu između dva rata” na kojoj su predstavili radove Ljube Babića, Vladimira Becića, Tomislava Krizmana i još puno autora koji su ostavili svoj trag u doba kada je jugoslavensko slikarstvo bilo dosta bujno.¹⁰ Izložbe drugih institucija također su se odvijale u prostorima Galerije. Osim organiziranja vlastitih izložbi, u vinkovačkoj Galeriji izložbu je organizirao Narodni muzej Beograd. Izložba je nosila naslov „Plenerizam i impresionizam” te je dala presjek kroz umjetnička kretanja u Srbiji za vrijeme prodiranja novih slikarskih kretanja u Europi u te krajeve.¹¹ Na izložbi su predstavljena djela Nadežde Petrović, Bete i Riste Vukanović, D. Glišića i ostalih.

⁵ Akademski slikar iz Orolika koji je završio slikarstvo na ALU kod V. Becića, a nakon 2. svj. rata otišao u Beograd gdje je živio i djelovao. Vidi u: Tomić, *225 godina vinkovačke gimnazije*.

⁶ S. Bo., „Izložba likovnih radova Vinkovčana”, 1.

⁷ B. M., „Likovni puls grada”, 8.

⁸ Biljan, „Uspjela izložba likovnih radova učenika”, 6.

⁹ „Nova likovna djela u Galeriji umjetnosti”, 6.

¹⁰ „Pejsaž u jugoslavenskom slikarstvu između dva rata i grafički listovi A. Babića”, 5.

¹¹ „Izložba Narodnog muzeja Beograd u Vinkovcima”, 6.

3. VINKOVAČKI LIKOVNI UMJETNICI I UMJETNICE

Vinkovci i vinkovački kraj su urasli u hrvatsko kulturno tkivo, što potvrđuju brojni umjetnici vezani rođenjem ili boravkom uz ovaj sjeveroistočni dio Hrvatske. Iako je likovna bujnost nastupila tek u 20. stoljeću, za to doba bilo je karakteristično stalno odlaženje likovnih umjetnika iz vinkovačkog zavičaja,¹² ali bitno je naglasiti da određeni umjetnici nisu napuštali svoj rodni kraj, nego im je on naprotiv bio glavna inspiracija i motivacija pri likovnom stvaranju. U daljnjem tekstu u ovom poglavlju opisat će se ukratko likovni opus umjetnika, nešto o njihovom privatnom životu te djelovanje na Vinkovce. Neki od njih rođeni su u Vinkovcima te su u njima aktivno djelovali (poput K. Žanić-Michieli i A. Lojzike-Ulman) dok su neki napustili svoj rodni grad i djelovali u drugim domaćim i inozemnim gradovima (poput S. Kopača, V. Radauša i A. Kinerta). Nada Pivac i Božidar Kopic nisu rođeni u Vinkovcima, ali su tu aktivno djelovali. Ljubitelj prirodnih ljepota Vinkovačkog kraja Ivan Domac nije rođen u Vinkovcima, ali su Vinkovci ostavili traga na njegovom likovnom opusu te je u njima likovno djelovao. Antun Babić također nije rođen Vinkovčanin, ali je u Vinkovcima proveo najveći dio života te se danas brojna njegova djela tu nalaze.

3.1. Ivan Domac

Ivan Domac (1904.-1975.) rođen je u Slavonskom Brodu, iako je porijeklom iz sela Privlake u blizini Vinkovaca odakle je njegova cijela obitelj. Prvo značajno razdoblje njegova slikarstva događa se u njegovim adolescentnim godinama, za vrijeme pohađanja brodske Gimnazije u kojoj mu je profesor crtanja bio slikar Jerolim Miše.¹³ Studij slikarstva je završio na zagrebačkoj ALU od 1928. do 1932. godine. Kao profesor crtanja radio je u Vinkovcima (od 1935. do 1940.), Čakovcu, Novoj Gradiški i Zagrebu. Iako su njegovi kolege slikari i suvremenici odlazili u inozemstvo, Domac je ostao u Zagrebu kako bi slikao svoje ljude i pejzaže. Svojim radovima oslanjao se na neposredni doživljaj prirode te je razvio specifičan intimistički kolorizam u pejzažu i mrtvoj prirodi. Domac je poticaje za likovna djela pronalazio u velikim djelima renesanse¹⁴ te njegovo poznavanje tog razdoblja umjetnosti potvrđuje

¹² Rem, *Vinkovci i okolica*, 117.

¹³ Domac, Ivan. *Hrvatski biografski leksikon (1983–2024)*, mrežno izdanje.

¹⁴ Rem, *Vinkovci i okolica*, 117.

članak iz *Vinkovačkih novosti* koji izvještava čitateljstvo o događaju u *Klubu intelektualaca* na kojemu će Domac voditi temu o renesansnom slikarstvu uz projekcije najboljih slika tog doba. U članku ga se oslovljava „odličnim predavačem i poznavaoцем slikarstva”.¹⁵ U starim primjercima *Vinkovačkog lista* iz 50-ih i 60-ih Domac se opisuje kao slikar koji je ljepotu za formaciju originalnosti vlastitog rada najviše stvorio u „rujanskom slikarstvu”. Pejzaže je slikao uljem i akvarelom,¹⁶ iako je u slikanju slavonske prirode prevladavao akvarel.¹⁷

Domac je veliki majstor tonskog slikarstva koji je u svom cjelokupnom opusu prikazivao ljepote slavonskih polja, rijeke, oranice, šume i plodove prirode te je uz pomoć svojih djela obilježavao likovni izraz slavonskog kraja poput Kraljevića i Becića. Svoje je uzore pronašao na različitim putovanjima i velikim svjetskim izložbama, a neki od njih su Goya, Vermeer, Rembrandt, Daumier, Renoir, Cezanne, Matisse i ostali. Najveći uzor Domcu bio je slikar čiji su opus također proslavili pejzaži, Jean-Baptiste Camille Corot te je zbog njegova imena i djelovanja na slikara Domac dobio nadimak “Slavonski Corot”. U tehnici akvarela, Domac je slikao pejzaže „preobražene u subliminalnu impresiju”.¹⁸ Svojim radovima davao je specifične tonove te je glavni motiv njegovih slika bila priroda od prostora uz Bosut, pa sve do Zagrebačke gore. Također je slikao mrtve prirode u kojima se nadovezao na Kraljevića i Becića, ali i portrete žena, staraca i mladih djevojaka.¹⁹

Domac je također radio kopije velikih majstora, poput Rembrandtovog autoportreta u koji je Domac unio vlastiti slikarski stav. U svojim djelima razvio je poseban “Domčevski” intimistički kolorizam, te su njegova djela na početku bila zagasite i prigušene palete, a s vremenom paleta je bila sve svjetlija i bljeđa, ali prozračnija (*Vaza s cvijećem*). Na njegovim kasnijim pejzažima dolazi do dematerijalizacije motiva (kroz sve veću fluidnost).²⁰

Umjetnik nije bio previše aktivan u likovnom djelovanju u svom rodnom gradu, ali je ipak ostavio utjecaja svojim predavanjem te izložbama 1954. i 1968. godine. Bitno je napomenuti da je formirana 1982. godine Zbirka Ivan Domac u vinkovačkoj Galeriji te se smatra da je to vjerojatno najpotpunija zbirka njegovih slika

¹⁵ „Slikarstvo renesanse”, 5.

¹⁶ Peić, „Slikar Ivan Domac”, 2.

¹⁷ B. M., „Akwareli Ivana Domca”, 7.

¹⁸ Petrović, *Ivan Domac*, 12-55.

¹⁹ Petrović, *Ivan Domac*, 12-55.

²⁰ Babić, *Likovne teme*, 34-36.

uopće.²¹ Domac je sudjelovao na velikoj izložbi *Pola vijeka hrvatske umjetnosti* 1938. godine. U Vinkovcima je samostalnu izložbu održao 1954. i 1968. godine. Njegova brojna djela nalaze se u Vinkovcima, što u Galeriji (koja od 1982. ima posebnu „Zbirku Domčevih radova”), što u raznim privatnim zbirkama ili zbirkama nekih ustanova (vinkovačka Gimnazija i dr.). U Godišnjaku Ogranka Matice hrvatske broj 5 (1966.-1967.) Domac piše: *Slika mora da diše, da je atmosfera fluidna i transparentna, mjesta koja ne žive i ne dišu čine da i slika ne živi. Divio sam se slikarskim besmrtnim djelima smirene i veličajne ljepote velikih slikara kao da sam Bog zastupa slikarstvo preko njihovih prstiju...* U tim bilješkama se vidi njegova zadivljenost fenomenima prirode te počast koju odaje velikim majstorima umjetnosti. Upravo ta dva izvora umjetnosti čine stupove na kojima je Domac stvorio svoj likovni izražaj. Ivan Domac je preminuo 17. siječnja 1975. godine u Banja Luci, a sahranjen je u Privlaci.²²

3.2. Vanja Radauš

Rođen u Vinkovcima, Vanja Radauš (1906. – 1975.) predstavlja jedan od najznačajnijih stupova hrvatske kulture. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu studirao je kiparstvo, te usprkos velikoj popularnosti Ivana Meštrovića u to vrijeme, nije ostao u njegovoj sjeni, nego je naprotiv stvorio vlastitu originalnu inačicu kiparstva. Glavni motiv njegovog umjetničkog stvaranja bila je smrt i tragičnost ljudskog tijela i duha. Konstantno se vraćao na temu tragične sudbine pojedinca koju je izražavao osim motivom smrti, također nasiljem i erosom za kojeg je smatrao da je vrlo blizak smrti. Temu smrti vezao je uz ljudsku figuru što se primjećuje na njegovim najranijim djelima poput *Prosjaka*.²³

Radauševa izražajnost razvijala se od razdoblja tjelesnosti u kojemu je fizička patnja bila izražena realističnom čvrstom formom. U tom prvotnom razdoblju nastao je njegov najznačajniji ciklus crteža *Dance macabre*, a za vrijeme rata njegova djela postala su agresivnija i tragičnija o čemu nam svjedoči grafička mapa *Mi pamtimo* u kojoj je umjetnik prikazao nasilne scene čiju dramatičnost još više naglašava uznemiren kontrast crnog i bijelog. Radaušev doživljaj rata najjače je izražen u

²¹ Vinkovci, 416.-417.

²² Babić, *Likovne teme*, 34-36.

²³ Babić, *Likovne teme*, 13-29.

ciklusu kipova *Tifusari* (1958.-1959.) u kojemu tretiranje forme djeluje poput raspadanja tjelesnosti. Iste godine tragediju je zabilježio i u pisanom obliku pjesničke zbirke. Na ljudsku tjelesnost koja se raspada dodao je ne-ljudske, biljne i životinjske elemente u djelu *Panopticum Croaticum* iz 1959-1960. godine, a tri godine nakon u njegovom zadnjem velikom ciklusu *Ljudi s krša* stvara sumornu atmosferu i veliku sklonost simbolima. Radauš je često izrađivao biste velikana, različite spomenike, manje kipove, ali i zbirke grafika, crteža i akvarela. Njegov najprirodniji kiparski materijal bila je glina, pa stoga u katalogu njegovih kiparskih djela dominira bronca. Također je radio u kamenu u razdoblju između 1952. i 1963. godine, uglavnom ženske likove u narodnoj nošnji koji su djelovali smireno i plemenito. Zanimljivo je to što je Radauš ženske likove u pozitivnom kontekstu stvarao tek nakon 1950. godine, jer su prije toga ženski likovi skoro uvijek predstavljali bludnice.²⁴

Radauš je dobitnik raznih odlikovanja i nagrada, te između ostalog tijekom 60-ih godina primio je nagradu „Vladimir Nazor” (za izložbu *Tifusari*) 1960., nagradu AVNOJ-a 1967., a o njemu su snimljeni i razni dokumentarci (čak 3 dokumentarca tijekom 60-ih: *Panopticum Croaticum* i *Čovjek i kras* (redatelj Branko Majer) te *Zagledan u sudbine* (redatelj Ante Viculin)).²⁵ Tijekom svog života izlagao je na puno samostalnih i skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu. Antun Babić je naglasio kako ne poznaje niti jednog likovnog umjetnika iz Slavonije koji je bio toliko vezan za svoj zavičaj. Svoje mišljenje potkrijepio je raznim Radauševim aktivnostima u Slavoniji, koje se odnose na pokretanje I. znanstvenog sabora Slavonije i Baranje, fotografiranje slavonske kulturne baštine, priređivanje izložbe istih te objavljivanje knjiga. Za primjer može se spomenuti izložba fotografija 1968. u Zagrebu pod nazivom *Srednjovjekovni spomenici Slavonije* ili zbirka pjesama iz 1959. *Slavonijo, zemljo plemenita*. Iako se Radauš odselio iz Vinkovaca 1924. godine, često se vraćao u svoj rodni grad. U Vinkovcima je izlagao 1967. (Biennale Slavonaca i samostalna izložba).²⁶

U Vinkovcima nalazi se više Radauševih likovnih djela: Nadgrobni spomenik obitelji Horvat, spomenik Josipa Kozarca, spomenik NOB (iz ciklusa *Ljudi s krša*), poprsje Matije Antuna Reljkovića, poprsje Ivana Kozarca, poprsje Mirka Rončevića, Autoportret (poprsje) te Nadgrobni spomenik na grobnici obitelji Radauš. Radauševa

²⁴ Babić, *Likovne teme*, 15-23.

²⁵ „Vanja Radauš”, 55.

²⁶ *Vinkovci*, 417-418.

djela također se nalaze u okolnim selima Vinkovaca (Stari Mikanovci, Andrijaševci, Prkovci) te u Osijeku i Vukovaru.²⁷ Fundus Galerije umjetnosti u Vinkovcima je obogaćen 1985. godine kupnjom 960 Radauševih crteža.²⁸ Fundus također sadrži kolekciju četrnaest u broncu odlivenih kipova iz ciklusa *Krvavi fašnik*. Galerija posjeduje dvije mramorne biste (*Portret majke* i *Slavonka*) te još nekoliko skulptura galerijskog formata.²⁹

U eseju „San o smrti” iz 1972. Radauš je govorio o vezi ljubavi i smrti te je isticao svoju bliskost s Watteauom čija je također glavna tematika bila smrt u njegovim pisanim djelima (21), a tri godine nakon eseja Radauš je izvršio samoubojstvo u Zagrebu.³⁰

3.3. Slavko Kopač

Slavko Kopač (1913. – 1995.) je rođen 1913. godine u Vinkovcima. Pohađao je vinkovačku Gimnaziju kao učenik slikara Vinka Pajalića. Studira na Akademiji likovnih umjetnosti (tada Kraljevskoj likovnoj akademiji) u Zagrebu gdje je diplomirao u klasi Vladimira Becića 1937. godine.³¹ U tadašnje vrijeme stvarao je djela postimpresionističkog realizma (Becićev utjecaj), ekspresije (na tragu Miroslava Kraljevića) te kolorističkih faseta Lea Juneka. U Pariz odlazi uz pomoć jednogodišnjeg stipendiranja, a kada se vrati radi kao profesor crtanja u Zagrebu. Početkom 40-ih odlazi u Italiju gdje njegova djela poprimaju značajke nadrealizma. Kopač s vremenom u djelima odbacuje ono što je naučio na Akademiji te se priklanja elementarnim i primarnim izrazima koji čine glavne karakteristike Art bruta. Prvu izložbu imao je u Zagrebu u Salonu Ullrich gdje je izlagao zajedno s kolegom Mladenom Vežom.³² Od 1948. godine živi i djeluje u Parizu gdje radi kao kustos zbirke „Art Brut”, a dvije godine kasnije sudjeluje na izradi Nadrealističkog almanaha polovice stoljeća. U Bretonovoj galeriji izlaže početkom 50-ih svoja djela napravljena novim materijalima poput pijeska, gume, stakla, papira, keramikom i sl., a različita bića i biljke prikazani na djelima oblikovani su jednostavnim vizualnim sklopovima

²⁷ Babić, *Likovne teme*, 24-25.

²⁸ Babić, *Likovne teme*, 26.

²⁹ *Vinkovci*, 417-418.

³⁰ Babić, *Likovne teme*, 21.

³¹ Babić, *Likovne teme*, 41.

³² Ruso Brečić, *Slavko Kopač*, 53.

komponiranim s pomoću nepravilnih krugova, pravokutnika, ovala i drugim apstrahiranim formama.³³ Onirički sadržaji obilježili su njegova djela početkom 50-ih godina u kojima on koristi motive slonova, kornjača, pitona, guštera i mačaka koje slika uz pomoć palete reducirane na vrijednosti smeđe boje, na manjim formatima, dok proporcije slika samo u skladu s vlastitim potrebama izraza. Služeći se elementima primitivnog slikarstva, s vremenom mu se razvija sve veći interes za unošenje vrlo različitih materijala u sliku te njegovi radovi počinju poprimati karakteristike dječjeg crteža. Također, nakon 1950. godine Kopač stvara skulpture koje obilježava neka vrsta trodimenzionalnog kolažiranja, te od materijala koristi kamen, gumu, asfalt i olovo, a kasnijih godina stvara i skulpture od papira (*Bretonka* iz 1969.). Kopač je slikao mnogo crteža (životinje i ljudi koji su imali karakteristike djetinjeg stvaranja) u obliku dijelova slike koje su bile bogate u koloritu i fakturi.³⁴ Uz Kopačevu ljubav prema slikarstvu i kiparstvu valja spomenuti kako je bio istinski bibliofil što je dokazao ilustriranjem, uvezivanjem i izradom umjetničkih knjiga (npr. njegova prva oslikana poezija *Gadanje mete* koja je pisana naizmjenice horizontalno i vertikalno).³⁵ Svoja djela Kopač je izlagao u Firenci, Trstu, Rimu i Parizu, ali i na XXIII. međunarodnom Bienallu u Veneciji.³⁶ Kopač u Vinkovcima nije previše djelovao, ali je naglašavao svoju povezanost s rodnim gradom. Drugom polovicom 60-ih godina Kopač se vraća u hrvatske izložbene prostore izložbom u Malom Salonu Moderne galerije u Rijeci, a nakon toga i u rodnom gradu Vinkovcima. U to vrijeme on iznosi javnosti svoje osjećaje vezane uz Vinkovce riječima: „Što više čovjek stari, to se više veže za svoju zemlju. Osim toga taj svijet u kojem živim, ipak je to strani svijet. Nikada se ja u taj svijet neću moći uključiti, ni uživjeti. To su vam preseljenja, ali ne i presađivanja, čovjek tamo nema tvrda tla. Moje tvrdo tlo to su vinkovačka prašina, slavonsko blato, i što više starim, sve više to osjećam.”³⁷ Kopač je izlagao u Vinkovcima kasnije 1987. godine. Michel Tapié u svojoj knjizi *Drukčija umjetnost (Un art autre)* svrstao je Slavka Kopač u najveće umjetnike poput Marka Rothka te ga smatra jednim od začetnika „sirove umjetnosti”.³⁸

Slavka Kopač danas pamtimo kao umjetnika utemeljenog na najboljim europskim tradicijama čiji je umjetnički interes raznovrstan i očituje se u području

³³ Ruso Brečić, *Slavko Kopač*, 34-36.

³⁴ Babić, *Likovne teme*, 38-43.

³⁵ Ruso Brečić, *Slavko Kopač*, 54.

³⁶ Babić, *Likovne teme*, 41.

³⁷ Babić, *Likovne teme*, 38-40.

³⁸ Ruso Brečić, *Slavko Kopač*, 56.

slikarstva, kiparstva, keramike te čak literature. Kopač je umro u Parizu 23. studenog 1995. godine gdje je pokopan na groblju Montmartre.³⁹

Galerija u Vinkovcima kojoj je Kopač poklonio veći broj svojih radova od 2004. godine nosi njegovo ime.⁴⁰

3.4. Albert Kinert

Albert Kinert (1919.-1987.) rođen je u Vinkovcima. Studirao je na ALU u Zagrebu, a od 1961. do odlaska u mirovinu i sam je radio na njoj vodeći grafički odjel. Kinert je stvorio veliki kiparski, slikarski, a posebno grafički opus o kojemu je i pisao. Bio je pobornik izvorne grafike, tj. onih tehnika iz kojih je isključen mehanički postupak.⁴¹ Podjednako se bavio grafikom i slikarstvom, a povremeno i skulpturom. Njegove temeljne stvaralačke sposobnosti odnose se na tematski podražaj, razradbu i motivirani sadržaj, a D. Dragojević nazvao je Kinerta „slikarom likovnih metafora”.⁴² Slikao je, odnosno crtao tušem, perom, kistom i trskom⁴³ forme koje su na početku bile realistične, a s vremenom naginjale su prema sve većem apstrahiranju koje je došlo do apstraktne mrlje koje stvaraju asocijaciju na figuru. Već na početku umjetnikove karijere vidjela se autorska tendencija prema kolorizmu te njegova sklonost plitkom prostoru slike (oblici koji su stvoreni do 1956. godine prebivaju u dva prostora plana poništene dubine pri sugeriranju prostornog okruženja).⁴⁴ Za umjetnika bila je važna potreba za narativnošću najčešće vezana za erotski sadržaj.⁴⁵ Ta narativnost prepoznata je na izložbi grafika 1954. godine s motivima narodnih priča i pjesama. Tijekom 50-ih godina Kinert je odmicao od suviše opisnosti, ali i dalje nije bio preblizu apstrakciji. Njegovo umjetničko sazrijevanje prepoznalo se 1954. godine u kraćem razdoblju u kojemu Kinert čini ono što u grafici dotada nije nikada činio, a to je rasticanje forme tj. „kidanje kontura”, što se vidi na djelima *Potkivanje* i *Omar*. Na svoja djela unosi motiv kiše i služi se tehnikom suhe igle što se može vidjeti na djelima *Ljetni pljusak*, *U mreži*, *Pred zidom* i dr. (1956.). Kinertov stvaralački opus u potpunosti se afirmirao u periodu od 1956. do 1959. njegovim

³⁹ Babić, *Likovne teme*, 38-39.

⁴⁰ Babić, *Likovne teme*, 43.

⁴¹ Babić, *Likovne teme*, 61-63.

⁴² Bučan, *Albert Kinert*, 23.

⁴³ Babić, *Likovne teme*, 65.

⁴⁴ Bučan, *Albert Kinert*, 25.

⁴⁵ Babić, *Likovne teme*, 62.

Hvarskim ciklusom koji se sastojao od djela grafike, ulja, tempere i skulpture.⁴⁶ Za to vrijeme na umjetničkim djelima javljaju se arabeske i strukture (koje postiže uporabom raznih materijala poput pijeska, ljepila i sl.) kao nove vrijednosti što ga dovodi u područje enformela. Krajem pedesetih godina Kinert započinje sa stvaranjem skulptura koje se najčešće razvijaju oko horizontalno postavljene žičane armature na koju je nabacivao sadru, a tematika većine tih skulptura odnosila se na temu spolnosti⁴⁷ s kojom se ovaj umjetnik tako često bavio.

Početakom 60-ih godina nastao je ciklus *Humani animaliteti* (29 listova suhe igle). Djela tog razdoblja obilježena su apstraktnim formama koje asociraju na morfologiju kukaca i ljudskog tijela. Matrica tih grafičkih radova otiskana je u svega nekoliko primjeraka, a često i u samo jednom primjerku. Događalo se i da primjerci iste matrice izgledaju drugačije, što je ukazivalo na „neponovljivost” Kinertovih radova. Stilizacija njegovih radova postaje potpunija u ciklusima *Prokletstvo prostora* i *Biološke varijacije* iz prve polovice 60-ih godina (1963.-1965.). Sredinom 60-ih godina nastaje serija bakropisa koji su odlikovani tematizacijom najraznolikijih grafičkih struktura te nose dugačke i poetične nazive (poput *Vilin konjic na bridu jave*), a krajem desetljeća nastaju platna koja na određeni način rezimiraju prijedenu etapu.⁴⁸ Na Kinertovo umjetničko djelovanje utjecali su razni uzori, posebice japanski grafičar Hokusai i grčko arhajsko slikarstvo.

Samostalno je najviše izlagao u Zagrebu, gdje mu je Moderna galerija priredila veliku monografsku izložbu 1958. godine. Također je izlagao i u Beogradu, Skopju, Puli, Dubrovniku i mnogim drugim značajnim izložbama.⁴⁹ U Vinkovcima je izlagao 1955. godine na skupnoj izložbi („Izložba četrnaest vinkovačkih slikara i grafičara”), a u Osijeku 1954. na Pokretnoj izložbi LIKUM-a i 1958. na izložbi „Pejzaži i genre motivi iz fundusa Galerije slika”. U Vukovaru je izlagao 1963. godine na izložbi „25 slika suvremenog jugoslavenskog slikarstva”. Tijekom likovnog djelovanja dobio je više nagrada, a one koje je primio tijekom 50-ih bile su *Nagrada grada Zagreba* za grafiku Ljetni pljusak II. (Zagreb, 1957.), Počasno priznanje međunarodnog jurya II međunarodne grafične razstave (Ljubljana, 1957.) i Nagrada

⁴⁶ Bučan, *Albert Kinert*, 26-30.

⁴⁷ Babić, *Likovne teme*, 65-67.

⁴⁸ Bučan, *Albert Kinert*, 45-46.

⁴⁹ Babić, *Likovne teme*, 63.

Savjeta za kulturu i prosvjetu N. R. Slovenije na III međunarodnoj grafičnoj razstavi (Ljubljana, 1959.). Nagrade za djela *Otok* i *Jutarnji lov* dobio je 1960. (Zagreb).⁵⁰

Kinert nije djelovao u Vinkovcima kao prethodno spomenuti umjetnici, te je u svom rodnom gradu izlagao samo jednom, a najaktivniji je bio u Zagrebu u kojemu je i proveo većinu svog života. Gradski muzej Vinkovci priredio je 1996. godine izložbu posvećenu Kinertu. U fundusu Galerijskog odjela GMV nalaze se dva Kinertova linoreza.⁵¹ Albert Kinert je umro u Zagrebu 4. srpnja 1987. godine.⁵²

3.5. Katarina Žanić-Michieli

Žanić-Michieli (1922.-2011.) je rođena u Otoku, u blizini Vinkovaca. U Vinkovcima je maturirala na vinkovačkog Gimnaziji, a ubrzo se školovala na ALU u Zagrebu gdje je diplomirala 1951. godine u klasi profesora Jerolima Mišea, te je kasnije nastavila živjeti u Zagrebu radeći kao likovni pedagog na VII. Gimnaziji (od 1953. godine), kasnije u OŠ Božidar Aždija, a stručni ispit za zvanje profesora srednje škole položila je 1958. godine. Udala se za kipara Valerija Michielija-Tomića krajem 40-ih godina, te je imala dvoje djece.⁵³

Njezina slikarska djela karakterizirana su formalnim kvalitetama intimističkog kolorizma. Ona prikazuju realne motive koji ostavljaju pomalo irealan dojam, te često uspostavlja kontrast između hladnijih i tamnijih nijansi i intenzivne crvene. Kako navodi Antun Babić, karakteristike njezina opusa su toplina, intimitet i „neobična magija običnog”.⁵⁴ Stvarajući umjetnička djela, Katarina Žanić-Michieli služi se temperom, gvašem, akvarelom te najčešće uljem. U svojoj seriji slika *Sjećanje na djetinjstvo* ona slika mrtve prirode, cvijeće i portrete (koji su uz pomoć deformacije oblika psihološki karakterizirani). Ti motivi naslikani tamnijom paletom prikazuju njezina sjećanja na život u Slavoniji, obitelj i slavonski pejzaž. Ona slika uz pomoć velikih masa boja, dok je linija gotovo nepotrebna te samog crteža gotovo i nema. Za razliku od Slavonije, Dalmaciju prikazuje u svjetlijim tonovima, te je u nekim svojim djelima bliska ekspresionizmu.⁵⁵

⁵⁰ Bučan, *Albert Kinert*, 317-321.

⁵¹ *Vinkovci*, 430-431.

⁵² Bučan, *Albert Kinert*, 312.

⁵³ Mesinger, *Katarina: u potrazi za duhovnim svijetom slikarstva Katarine Žanić Michieli*, 118.

⁵⁴ Mesinger, *Katarina: u potrazi za duhovnim svijetom slikarstva Katarine Žanić Michieli*, 75.

⁵⁵ Mesinger, *Katarina: u potrazi za duhovnim svijetom slikarstva Katarine Žanić Michieli*, 85.

Prvi put je izlagala svoja djela na skupnoj izložbi „Vinkovački umjetnici” 1955. godine u Narodnoj knjižnici u Vinkovcima, a na istoimenoj izložbi izlagala je i 1968. godine, također u Vinkovcima, ali u Galeriji umjetnosti. Samostalne izložbe izlagala je tijekom sedamdesetih godina, u vrijeme kada je dobila nagrade „Ex Aequo” na V. biennalu Slavonaca i posebno priznanje Odbora VI. biennala Slavonaca. Katarina Žanić-Michieli umrla je 25. studenog 2011. godine u Zagrebu.⁵⁶

3.6. Joza Mataković

Josip Joza Mataković (1922.-2008.) rođen je u Ivankovu. Nakon završene Škole za primijenjenu umjetnost, studirao je na scenografskom odjelu Akademije za kazalištu umjetnost u Zagrebu gdje je diplomirao kod profesora Kamila Trompe 1955. godine. Svoju izložbu scenografskih radova imao je 1953. u Zagrebu. Kasnijih godina Mataković radi kao scenograf u vinkovačkom kazalištu „Joza Ivakić”.

U svojim radovima prepoznatljivi su bili jaki kontrasti toplih i hladnih boja. Najčešće se služio temperom u oblikovanju svojih radova u kojima je pomoću kosih pravaca stvarao dinamizirani prostor. Mataković je slikao cikluse slika koje su slijedile mijene godišnjeg doba te je sukladno s njima mijenjao tj. prilagođavao svoju paletu.⁵⁷ Mataković je bio ljubitelj slikarstva te se obučavao kod mnogih poznatih umjetnika s hrvatskog područja (Radauš, Tomašić, E. Kovačević i dr.). Osnovne karakteristike njegovih djela čini plošnost, kolorizam i koloristička perspektiva, a primarni motiv činio je slavonski pejzaž.⁵⁸

Mataković je izlagao u mnogim domaćim (Osijek, Županja, Vukovar, Slavonski Brod, Đakovo, Požega, Zadar, Šibenik,...) i inozemnim gradovima (Rotenburg, Mannheim, Stockholm,...). U Vinkovcima je izlagao na petnaest samostalnih izložbi. Izlagao je i s vinkovačkim umjetnicima (Babić-Kopić-Mataković i dr.). Nagradu grada Vinkovaca dobio je 1961. godine za scenografiju Begovićeve drame *Bez trećega*.⁵⁹ Također je od nagrada osvojio Zlatnu medalju (1980.), Veliku zlatnu medalju (1983.), diplome na smotrama amaterskih kazališta Slavonije i Baranje, diploma za uspješnu dekoraciju

⁵⁶ Mesinger, *Katarina: u potrazi za duhovnim svijetom slikarstva Katarine Žanić Michieli*, 118-119.

⁵⁷ *Vinkovci*, 438.

⁵⁸ Duraković, „*Joza Mataković - scenograf Slavonije*”, 232.

⁵⁹ *Vinkovci*, 438.

grada *Vinkovačke jeseni* (J. Mataković autor je idejnog rješenja grba Vinkovačkih jeseni) i mnoge druge. Joza Mataković preminuo je 17. siječnja 2008. godine.⁶⁰

3.7. Nada Pivac

Nada Pivac (1926.-2008.) rođena je u Čapljini 1926. Od 1942. živjela je u Vinkovcima, nakon toga kraći period u Osijeku (gdje je završila Učiteljsku školu), da bi se 1961. odselila u Sarajevo gdje je bila poprilično umjetnički produktivna. Diplomirala je slikarstvo na ALU u Beogradu kod profesora Nedeljka Gvozdovića prvom polovicom 50-ih godina.⁶¹ Svoju prvu samostalnu izložbu imala je u Vinkovcima 1958.⁶² godine, na kojoj je predstavila svoja djela koja su uglavnom bila rađena tehnikom ulja i tuša.⁶³ Tadašnji mediji izvijestili su čitateljstvo o njezinoj prvoj i drugoj izložbi u Vinkovcima, te su također pozivali na likovnu diskusiju na kojoj je između ostalih i Nada Pivac govorila o slikarstvu te je davala odgovore na postavljena pitanja.⁶⁴ Druga samostalna izložba dogodila se uoči njezinog potpunog preseljenja u Osijek, te je na njoj izložila 18 radova (uglavnom portreta i mrtve prirode).⁶⁵ Djelo *Starica* (uljana kompozicija) *Vinkovački List* prepoznao je kao važno djelo umjetničina opusa.⁶⁶ Nadu Pivac često su oslovljavali kao strogog i ozbiljnog akademskog stvaralaca, što je ona smatrala svojom prednošću.⁶⁷

Nada Pivac iako prvenstveno tonska slikarica, ponekad je ulazila i u svijet otvorenog kolorizma. Tijekom 60-ih godina njezin likovni opus bio je blizak nadrealizmu, a 70-ih apstrakciji. Kompozicija njezinih slika (koje su većinom bile naslikane uljem i pastelom) temeljila se na čvrstoj arhitektici. Često je slikala mrtvu prirodu, pejzaže i portrete visoke likovne kvalitete.⁶⁸ Na originalan način slikala je čvrste konstrukcije slike finim tonom i bogatim kolorizmom. U govoru na otvorenju njezine izložbe u Likovnom salonu Galerije umjetnosti u Vinkovcima, održanom u listopadu 1969. godine, Nadu Pivac opisuje se kao prvenstveno tonskom slikaricom čiju glavnu karakteristiku djela čini dostojanstvena suzdržanost te sigurnost u vlastitu

⁶⁰ Duraković, „Joza Mataković - scenograf Slavonije”, 232.

⁶¹ Babić, *Likovne teme*, 47.

⁶² *Vinkovci i okolica*, str. 119

⁶³ Grigić, „I. samostalna izložba Nade Pivac”, 4.

⁶⁴ „Diskusija o slikarstvu”, 3.

⁶⁵ „Druga samostalna izložba Nade Pivac u Vinkovcima”, 4.

⁶⁶ „Pred izložbu Nade Pivac”, 4.

⁶⁷ S. Bo., „Nada Pivac: Slikar treba da traje”, 5.

⁶⁸ Rem, *Vinkovci i okolica*, 119.

viziju. Također navodi kako su slikarska i crtačka strana likovnog djelovanja slikarice nedjeljive.⁶⁹

Nada Pivac je često izlagala samostalno i na reprezentativnim skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu, te je dobitnica brojnih uglednih nagrada. Bila je uključena u osnivanje Akademije likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu gdje je bila prodekanica i profesorica crtanja. Iako njezino likovno djelovanje pripada u povijest vinkovačkog slikarstva, vinkovačka Galerija posjeduje samo četiri njezina djela. Nada Pivac preminula je 26. veljače 2008. godine u Sarajevu.⁷⁰

3.8. Alojzija Lojzika Ulman

Alojzija Lojzika Ulman (1926.-1994.) također je rođena u Vinkovcima. Za razliku od prethodno spomenutih umjetnika, Alojzija se bavila uz kiparstvo i samom teorijom povijesti umjetnosti koju je studirala tijekom 50-ih godina na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a kasnije ju je predavala u vinkovačkoj Gimnaziji. Zbog svojih kršćanskih uvjerenja koji su se kosili s komunističkim režimom i ideologijom, ostala je bez posla 1954. godine. Nakon tog događaja, Alojzija Lojzika odlazi u Pariz uz pomoć Sestara Uršulinki na usavršavanje na Školi lijepih umjetnosti. Kiparstvo je izučila u ateljeima kipara Frane Cote i Mile Wood u Zagrebu te u Parizu na Ecole des Beaux Arts. Svoje umjetničko djelovanje najviše je usmjerila prema sakralnim kipovima, a proučavanjem sakralnih prostora bavila se u zemlji i inozemstvu (gdje je ponekad izlagala djela na skupnim izložbama - u Rimu i Parizu). Dobitnica je mnogih nagrada i odlikovanja, između ostalog i odlikovanje *Pro Ecclesia et Pontifice* za njezin pastoralni rad od Ivana Pavla II.⁷¹

Njezin povratak u rodne Vinkovce nakon Pariza poklopio se s razdobljem liturgijske obnove i uređenja sakralnih objekata prema smjernicama Drugog Vatikanskog sabora. Kao umjetnica i povjesničarka umjetnosti dosta se angažirala pisanjem stručnih i znanstvenih članaka, izrađivanjem mnogobrojnih skulptura i reljefa (od sitne plastike do monumentalnih ostvarenja) u različitim tehnikama, a ponajviše u terakoti. Prevodila je knjige sakralno umjetničke tematike s njemačkog i francuskog na hrvatski jezik, izrađivala je elaborate, nacрте i makete za liturgijsku

⁶⁹ Babić, *Likovne teme*, 45-47.

⁷⁰ Babić, *Likovne teme*, 45-47.

⁷¹ Vekić, *Alojzija Ulman: kiparica i povjesničarka umjetnosti*, 7-8.

adaptaciju, restauraciju i uređenje mnogobrojnih crkava, te je bila jedna od rijetkih stručnih osoba koja je bila voljna javno raditi u području vjere bez straha od komunističkih vlasti (no činjenica je da su one svakako djelovale negativno na njezinu karijeru, od otkaza u vinkovačkoj Gimnaziji do ignoriranja njezinog umjetničkog djelovanja). Alojzija Lojzika Ulman umrla je 27. rujna 1994. godine.⁷²

3.9. Božidar Kopic

Kopic (1926.-1996.) je slikar koji je svojim djelovanjem izazvao veću medijsku pozornost. Rođen je u Pregradi. U Vinkovcima je završio pučku školu, a u Osijeku Gimnaziju. Svoje umjetničko obrazovanje započeo je 1950. godine u Beogradu, da bi se pet godina nakon prebacio u Zagreb na Akademiju likovnih umjetnosti, gdje kasnije završava i postdiplomski studij kod Jerolima Mišea. Tijekom svoje karijere bio je profesor u vinkovačkoj Gimnaziji, od 1968. do 1990. godine direktor Galerije umjetnosti (vinkovačkog Muzeja) i predsjednik Društva muzealaca za Slavoniju i Baranju. U razdoblju kada je radio u Galeriji (koja se nedugo odvojila od muzeja i djelovala samostalno) objavljeno je nekoliko likovnih publikacija te je osnovana Zbirka Domac. Glavninu umjetničkog opusa stvorio je u Vinkovcima u kojima je i proveo najveći dio svog života.⁷³

U svojim slikarskim djelima, Kopic se nastojao osloboditi školskih mjerila te je pokušao poraditi na vlastitom stilu. Na početku njegovi radovi su apstraktni, a nakon njih slijedi serija akvarela s elementima dekalomanije. Ti akvareli definirali su osnovnu kompozicijsku strukturu u kojoj dominira horizontala što će postati njegova prepoznatljiva konstanta.⁷⁴ U svojim slikama najčešće je prikazivao prirodne ljepote Slavonije (pogotovo u jesen) te se nije bazirao na jedan detalj nego na čitav ambijent.⁷⁵ Njegova brojna djela prikazuju krajolike na kojima prikaz neba u različitim nijansama dominira površinom slike, te je Kopic svoj opus obilježio romantičarskim ugođajem „sutonskih raspoloženja”.⁷⁶ Tijekom 50-ih godina

⁷² Vekić, *Alojzija Ulman: kiparica i povjesničarka umjetnosti*, 7-8.

⁷³ *Godišnjak ogranka Matice hrvatske Vinkovci* (14), 297.

⁷⁴ *Godišnjak ogranka Matice hrvatske Vinkovci* (14), 298.

⁷⁵ P., „Specijalista za portrete i pejzaže”, 4.

⁷⁶ *Godišnjak ogranka Matice hrvatske Vinkovci* (14), 298.

realizirao je fresku *Selo u predvečerje* (Vinkovci), a desetljeće kasnije radi fresku *Skupljačice maslina* u Bresciji.⁷⁷

Svoju prvu samostalnu izložbu održao je 1957. godine u velikoj sali Gradske čitaonice u Domu kulture u Vinkovcima. Njegove samostalne izložbe organizirale su se u inozemstvu (Stockholm, Baden, Beč, Ohridu, Labinu, Zürichu...) te u domaćim gradovima poput Dubrovnika, Rijeke, Crikvenice, Koprivnice, Zagrebu, Vukovaru, Opatiji, Splitu, Velikog Gorici, a u Vinkovcima je izlagao oko deset puta (od kraja 50-ih do 90-ih).⁷⁸ Svoje radove također je izlagao i u beograđanskom *Ateljeu 212*.⁷⁹ O Kopicévom radu pisali su Bogdan Mesinger, Josip Škunca, Josip Depolo i ostali. (gisko 298) Njegova posljednja izložba održana je u Vinkovcima, a godinu nakon toga, 1996. umro je u sedamdesetoj godini života.⁸⁰

3.10. Đurđena Zaluški

Đurđena Zaluški (1928.-2008.) rođena je u Vinkovcima. Kao i Katarina Žanić-Michieli, Zaluški je također diplomirala 1951. godine na ALU u Zagrebu, ali u klasi profesora Ive Ražeka, te je kasnije ostala na postdiplomskom studiju grafike još dvije godine kod profesora Tomislava Krizmana.⁸¹ Nakon akademije stečeno znanje prikazala je djelom *Autoportret* 1950. godine.⁸²

Od 1953. do 1960. radila je kao profesorica crtanja u Zagrebu, a početkom 60-ih ona počinje izlagati samostalno u Zagrebu, Osijeku, Beogradu, Rovinju, Krapini, Sisku, Vukovaru, Vinkovcima, Kumanovu, Sesvetama i Starigradu (Hvar), te sudjeluje i na zajedničkim izložbama u Hrvatskoj i inozemstvu. Njezin umjetnički opus obilježili su blagi i nježni ritmovi koje postiže dugim potezima kista.⁸³

Zaluški je izrazila svoju sklonost prema jednostavnom i jasnom crtežu profinjenog ritma u ravnoj ili blago valovitoj liniji. Naglašavala je važnost putovanja za kojeg je smatrala da ima značaj obnavljanja sposobnosti prvog doživljaja, koji prema njezinim riječima postaje motivacija. Također svoju oduševljenost neposrednim doživljajem prirode Vinkovaca i okolice izrazila je riječima: *kad sam protrčala bosonoga po*

⁷⁷ „Kopić, Božidar”, Hrvatski biografski leksikon.

⁷⁸ „Kopić, Božidar”, Hrvatski biografski leksikon.

⁷⁹ S. Bo., „Vinkovčanin Kopić izlaže u Ateljeu-212”, 6.

⁸⁰ *Godišnjak ogranka Matice hrvatske Vinkovci* (14), 298.

⁸¹ Babić, *Likovne teme*, 79.

⁸² Belamarić, *Đurđena Zaluški*.

⁸³ Babić, *Likovne teme*, 76-79.

muljevitim obalama Bosuta, Save, Dunava, Drave, pokušala dohvatiti treperav let leptira, ili sanjkama jurila kroz nepregledne bjeline - bilo je to u ravničarskom, slavonskom, panonskom krajoliku.⁸⁴ Iz tih riječi možemo zaključiti kako su ljepote Vinkovaca izravno utjecale na umjetničinu likovnu motivaciju. Na početku njezina djela obilježavaju karakteristike asocijativne apstrakcije (poput djela *U oblacima* iz 1962.), a kasnije slika minimalističke krajolike suzdržanih tonova i naglašene monumentalnosti (djelo *Tamni krajolik* iz 1979.). Kasnije se okušala i u stvaranju ciklusa ribarskih mreža koji je blizak poetskom realizmu.⁸⁵ Zaluški je likovno djelovala pedeset godina, tijekom kojih je postepeno stvarala svoj kreativni umjetnički izričaj koji je obilježen motivima (koji se često ponavljaju) i posebnim ritmom koji prožima djela. Pedesete, a posebno šezdesete godine označio je pluralizam umjetničkih stilova tj. različitih individualnih izričaja i koncepata u našoj umjetnosti. U to vrijeme domaće slikarstvo hvata korak sa svjetskim umjetničkim tokovima. Tijekom 60-ih njezina djela obilježila je tamna i gusta paleta, te prikazi likova i motiva u prvom planu iz njezina djetinjstva aludirajući na sjećanja i prolaznost vremena. Stvaralački proces obilježila je „štedljivost u izboru boja”. S vremenom paleta njezinih djela postajala je sve svjetlija i rjeđa, a motivi sve više reducirani. Bitno je naglasiti kako je intimistički pristup bio prisutan tijekom cijela njezina stvaralaštva. Slikarica je svoju umjetničku osobnost predočila u stabilnost i čistoću prisutnu na njezinim djelima.⁸⁶

Đurđena Zaluški preminula je 9. siječnja 2008. godine u Zagrebu.⁸⁷

3.11. Antun Babić

Antun Babić (1931.-2023.) rođen je u Bijeljini, a kasnije se seli u Sarajevo gdje završava osnovnu školu. U Vinkovce se preselio 1944. godine te se u tom gradu prvi put susreo s povijesnim artefaktima. Nakon završenog studija kiparstva koje je upisao 1951. godine, tri godine kasnije on fakultativno upisuje grafiku kod profesora Hrvoja Melkusa na ALU u Zagrebu 1954. godine, a iste je godine Babić sudjelovao

⁸⁴ Belamarić, *Đurđena Zaluški*.

⁸⁵ Babić, *Likovne teme*, 79.

⁸⁶ Belamarić, *Đurđena Zaluški*.

⁸⁷ „Zaluški-Haramija, Đurđena”.

na javnim izložbama (izložbe studenata). Godinu dana (i dalje kao student) izlaže s drugim umjetnicima na „Izložbi vinkovačkih umjetnika” u Gradskoj knjižnici.⁸⁸ Njegovo prvo poznato djelo jest *Autoportret* koji je nastao 1950. godine. Tijekom razdoblja školovanja na Akademiji Babić je načinio kiparska djela, od kojih je danas malo preostalo, te su nam poznata djela *Glava* od terakote i *Portret Stipana* (koji djeluje razvedenije od prethodno spomenutog djela). Poznat je i *Portret s kapom* iz 1957. godine, a godinu nakon nastao je *Ratnik* koji je odliven u bronci.

Što se tiče njegovih kasnijih likovnih radova vidi se utjecaj akademske izobrazbe (npr. na dva akta iz '57. godine) na kojima se očituje stečena vještina modeliranja. Diplomirao je 1958. godine kod Vanje Radauša, a nedugo nakon toga radio je kao profesor crtana u vinkovačkoj osnovnoj školi te je održao prvu samostalnu izložbu „Crteži i grafika” u Vinkovcima. Tijekom druge polovice 50-ih godina on stvara novi *Autoportret* gdje se vidi veća spretnost u korištenju tehnike tuša, stvara drvoreze (*Gluhonijemi dječak* i ostali radovi), a kasnije se posvećuje linorezu čijom je tehnikom najpogodnije baratao. Okušao se i u tehnici suhe igle (*Djevojčica*). Jednostavnost i sintezu je izrazio u litografiji još jednim djelom *Autoportreta*. Seriju linoreza napravio je 1959. godine te se na njima prepoznaje stabilizacija Babićeva stila.⁸⁹

Početak 60-ih Babić se prepustio pravljenju reljefa, a neke od uspješnijih je lijevao u bronci. Jedan dio reljefa označila je tematika igre, poput *Kola* (1964.), figura *Plivača s ribama* te naravno reljef koji sam nosi naziv *Igra* (1964.).

U to vrijeme pozornost mu je pridobila izrada medalja na kojima su motivi također bili iz svijeta igre, ali i grafički listovi od kojih tvori jednu čitavu malu grafoteku. Tematika njegovih djela polako sa slavonskih motiva prelazi na opće. Njegov najcjelovitiji grafički ciklus tog vremena tvori devet linoreza koji su nastali prema zbirci Zlatka Tomičića *Četvrtoga ne razumijem* (linorezi su tek puno kasnije objavljeni). Tijekom 60-ih godina prvi je put izlagao na međunarodnoj izložbi, a sredinom desetljeća sudjeluje na Svjetskom kongresu INSEA u Pragu. Njegove izložbe bile su dvodijelne, te je izlagao istodobno kiparska i grafička djela i nešto crtačkih priloga.⁹⁰ Reljef *Kola* je izlagao na Salonu d'Automne u Parizu 1967. godine,

⁸⁸ Maroević, *Babić*, 199-200.

⁸⁹ Maroević, *Babić*, 8-11.

⁹⁰ Maroević, *Babić*, 10-15.

iste godine kada je sudjelovao na prvom Biennalu Slavonaca koji se održao u Vinkovcima.⁹¹

Tijekom druge polovice 60-ih godina Babić sudjeluje češće na izložbama, od kojih je bitno spomenuti onu Jesenjeg salona 1967. godine u Parizu. Njegova djela često su se razlikovala iako su kronološki blizu (poput djela *Montera* i *Starog kralja* koji osim što se razlikuju od materijala i tematike, dosta se razlikuju u dinamici). Također „spoj različitosti” njegovih djela može se vidjeti i na djelu *Sunce* iz 1966. godine koje spaja u isto vrijeme volumen u jezgru, ali ju i ekspanira u prostor.⁹²

Za svoje umjetničko stvaralaštvo primio je više priznanja i nagrada na nacionalnoj i regionalnoj razini, te je 1997. odlikovan Redom Danice hrvatske. Njegova djela danas se nalaze u Gradskom muzeju Vinkovci, Gradskom muzeju Vukovar, Muzeju likovnih umjetnosti u Osijeku, Galeriji Branko Ružić u Slavenskom Brodu, Modernoj galeriji u Zagrebu i drugim mjestima. Tijekom života dosta je izlagao na samostalnim i skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu, a tijekom 50-ih i 60-ih godina u Vinkovcima je samostalno izlagao 1959. (crteži, grafike, kipovi) te 1967. i 1969. godine (grafika), a skupno 1955. (Izložba vinkovačkih umjetnika), 1961. (Babić-Kopić-Mataković; Izložba na temu revolucije), 1963. (Babić-Kopić-Mataković), 1964. (Babić-Kopić), 1967. (Biennale Slavonaca), 1968. (Ujević-Vulas-Orlić-Babić). Na javnim mjestima u Vinkovcima nalazi se više njegovih umjetničkih djela, a to su: kip Otona Kučera koji se nalazi u vinkovačkoj Gimnaziji, kip Josipa Kozarca u OŠ J. Kozarac, kip Josipa Runjanina u Parku J. Runjanina, spomen ploča Slavki Jankoviću na zgradi Suda, Kopić na Veterinarskom zavodu, Dvije ptice u fontani u vrtu vinkovačkog Vodovoda te dekorativne skulpture (fontana, ograda i dr.) u hotelu „Slavonija”.⁹³

Prema riječima Tonka Maroevića, Antuna Babića danas pamtimo kao umjetnika koji je stvorio svijet osobnih svojstava među kojima se mogu poistovjetiti mnogi gledatelji.⁹⁴ Antun Babić preminuo je 22. ožujka 2023. godine u Vinkovcima.⁹⁵

⁹¹ Maroević, *Babić*, 201.

⁹² Maroević, *Babić*, 16.

⁹³ Maroević, *Babić*, 211-221.

⁹⁴ Maroević, *Babić*, 22.

⁹⁵ *Babić, Antun. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.*

4. OSTALI UMJETNICI KOJI SU DJELOVALI U VINKOVCIMA 1950-IH I 1960-IH GODINA

Osim Ivana Domca, Nade Pivac i gore spomenutih imena još su se mnoge osobe spominjale u *Vinkovačkom listu*. Neki od spomenutih su Ivan Čosić (samouki rezbar, kipar i slikar pejzaža iz Vrbanje koji je poznat i izvan granica zemlje⁹⁶) te Mihajlo Tatalović (njegova izložba 35 radova među kojima su se istaknuli portreti staraca (akvarel)⁹⁷). Spominje se i akademska slikarica Zdenka Biljan koja je radila kao likovni pedagog u Osnovnoj školi u Vinkovcima, a kasnije kao profesorica povijesti umjetnosti u vinkovačkoj gimnaziji. Slikala je akvarele (Marija, Drvo I, Drvo II,...) koje je izlagala na kolektivnim izložbama 60-ih godina u Pečuhu, Vukovaru, Đakovu i Vinkovcima (u kojima je izlagala više puta, a je 1968. godine imala samostalnu izložbu).⁹⁸ U *Vinkovačkom listu* Biljan se oslovljava kao umjetnica koja je svojim radovima isticala dramatičnu snagu.⁹⁹

Neki od umjetnika koji su se također spominjali su Slavko Šohaj (osvrt na likovnu retrospektivu u *Listu*¹⁰⁰) i Zdravko Čosić iz Slavanskog Kobaša koji je nazvan slikarom Brodske Posavine čiji su pejzaži karakteristični po velikim kontrastima tamnih i svijetlih boja.¹⁰¹

Slikar Rudolf Sablić, rođeni Vinkovčanin čiji je umjetnički izraz obilježio precizan crtež i jasna struktura slikarske materije tijekom 50-ih godina također je likovno djelovao sredinom 20. stoljeća. Puno je putovao te je bio vrstan poznavalac svjetske umjetnosti, a često je i izlagao svoja djela (tijekom 50-ih godina u Zagrebu i Rijeci, a kasnije u drugim domaćim i stranim gradovima).¹⁰²

Crtež koji je karakteriziran verizmom čini jedan dio opusa slikara Ivana Hanzike Lorenca, koji je svoj kratak život proveo u Vinkovcima i koji je na samoj sredini 20.

⁹⁶ „Samouki rezbar, kipar i slikar”, 5.

⁹⁷ Lavrić, „Jedna iznenadna izložba slika”, 4.

⁹⁸ *Likovni umjetnici Vinkovaca*

⁹⁹ Mesinger, „Akvareli sudbine i patnje”, 6.

¹⁰⁰ Mesinger, „Likovna retrospektiva”, 6.

¹⁰¹ S. Bo, „Slikar Posavine”, 6.

¹⁰² Babić, *Likovne teme*, 68-69.

stoljeća stvarao akvarele koji su vizualno svjedočili o izgledu nekih sada nepostojećih dijelova grada.¹⁰³

Također, poznate su informacije o radu umjetnice koja dolazi iz Babine Grede (selo Vukovarsko-srijemske županije) Ane Verić, koja je svojim djelima promicala naivno slikarstvo prikazujući ljude, prostor i svakodnevicu u njezinom rodnom slavonskom selu.¹⁰⁴

¹⁰³ Babić, *Likovne teme*, 87-88.

¹⁰⁴ Babić, *Likovne teme*, 106-107.

5. IZLOŽBE U VUKOVARU

U Vukovaru su se pedesetih godina prošlog stoljeća također odvijale izložbe o kojima je *Vinkovački list* obavještavao svoje čitatelje.

Jedan od primjera je da su povodom proslave Dana Republike, članovi Udruženja likovnih umjetnika iz Beograda (Mraz, Ćirić i Abramović) priredili izložbu svojih radova. Izložba je imala veliki broj posjetitelja čime je prvotni cilj organiziranja izložbe bio ispunjen, a to je da se umjetnici što više povežu s građanima te da im što više približe sam pojam umjetnosti putem organiziranja izložbi, vođenja diskusija o slikarstvu i sl.¹⁰⁵

Jedna od mnogobrojnih spomenutih izložbi u *Vinkovačkom Listu* je prikazivala djela mrtve prirode, pejzaža i portreta umjetnika Mihajla Tatalović u maloj dvorani u Gradskom kazalištu u Vukovaru.¹⁰⁶ Milan Mihaljević također je svoje pejzaže i portrete prikazao na izložbi u Vukovaru što je *List* popratio tekstom te čak i jednom fotografijom koja svjedoči o izložbi.¹⁰⁷ Često spomenuti slavonski umjetnik u *Listu*, odnosno tadašnjim *Novostima* Joza Mataković, također je izlagao u Vukovaru o čemu piše članak iz 1960. godine.¹⁰⁸ Intenzivan rad na organiziranju izložbi i širenju umjetničkog duha ostvario je pozitivan učinak na građane Vukovara jer su brojke posjetitelja s vremenom rasle i pojavio se interes za pojedina umjetnička djela.¹⁰⁹

¹⁰⁵ D. I., „Izložba umjetničkih slika u Vukovaru”, 3.

¹⁰⁶ „Izložba slika u Vukovaru”, 10.

¹⁰⁷ I., „Otvorena izložba slika Milana Mihaljevića u Vukovaru”, 5.

¹⁰⁸ „Joza Mataković izlaže u Županji i Vukovaru”, 5.

¹⁰⁹ „Izložba umjetničkih djela i nadalje će se organizirati”, 8.

6. PREGLED IZLOŽBI U VINKOVCIMA OD 1952. DO 1969. GODINE

O izložbama koje su održane u periodu od 1952. do 1969. godine izvještavaju *Novosti*, te su informacije koje slijede preuzete iz digitalizirane verzije *Novosti* na stranici Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci. Počevši s pregledavanjem od 1952. godine, nema informacija o održavanju izložbi. U godini 1953. *Novosti* izvještavaju o otvaranju muzeja te izložbi dubrovačkog slikara Stjepana Bakovića (što je čak popraćeno fotografijom njegovog djela).¹¹⁰ Tijekom 1954. održane su dvije izložbe likovnog karaktera, prva je bila izložba Ivana Domca, a druga je bila izložba „Likuma” iz Zagreba.¹¹¹ Godinu dana nakon toga događa se izložba karikatura povodom proslave 20. godina humorističnog tjednika *Jež*.¹¹²

U sljedećoj godini (1956.) *Novosti* izvještavaju o održavanju numizmatičke izložbe u prostorijama Gradskog muzeja¹¹³ te o izložbi B. Kopića.¹¹⁴

Godine 1956. organizira se izložba akademskog slikara V. Stojanovića.¹¹⁵ U sljedeće dvije godine nije bilo izložbi likovnog karaktera u Vinkovcima, ali ih se dosta održavalo u Vukovaru.

Godine 1958. izložbe su opet „zaživjele” u Vinkovcima. Zvonimir Mušić je izlagao svoje portrete, pejzaže i skice¹¹⁶ kroz dva navrata¹¹⁷, kasnije iste godine izlagala je Ema Bursać¹¹⁸, Jozo Mataković¹¹⁹ te je održana posthumana izložba Ivana L. Hanzike¹²⁰. O prvoj Babićevoj izložbi svjedoči članak iz 1959. godine¹²¹, iste godine kada je održana „Izložba 9 umjetnika” povodom Dana Republike.¹²² Tri godine kasnije, organizira se izložba osmorice slavonskih slikara i kipara povodom Dana oslobođenja¹²³, a godinu dana nakon organizirana je izložba Babić-Kopić-

¹¹⁰ „Izložba akademskog slikara Stjepana Bakovića”, 7.

¹¹¹ „Još jedna likovna izložba”, 5.

¹¹² „Ježeva izložba karikatura u Vinkovcima”, 3.

¹¹³ „Uspjela izložba vukovarskih numizmatičara”, 8.

¹¹⁴ „Akademski slikar Kopic priprema izložbu u Vinkovcima”, 5.

¹¹⁵ P., „Akademski slikar V. Stojanović izlaže svoje radove u Vinkovcima”, 5.

¹¹⁶ Dš-Ig, „Izložba akademskog slikara”, 5.

¹¹⁷ „Najstariji slikar Vinkovčanin izlaže u Domu kulture”, 7.

¹¹⁸ I.G., „U Vinkovcima se otvara izložba akademske slikarice Eme Bursać”, 4.

¹¹⁹ Mađer, „Danas se u Vinkovcima otvara izložba slika Joze Matakovića”, 4.

¹²⁰ „Posthumana izložba slikarskih radova Ivana Lorenca-Hanzike”, 7.

¹²¹ I. B., „I. samostalna izložba akademskog kipara Antuna Babića u Vinkovcima”, 5.

¹²² „9 umjetnika zajedno”, 4.

¹²³ B. P., „Prigodna likovna izložba u čast Dana oslobođenja”, 3.

Mataković.¹²⁴ Uoči dana žena 1964. četiri umjetnice održale su izložbu (Pivac, Žanić, Zaluški i Krmpotić).¹²⁵ Iste godine organizirala se izložba vinkovačkih umjetnika (ulje, grafika i reljefi).¹²⁶ Tijekom 1965. godine održala se izložba radova (grafika, akvarel, tempera) Vojničkog kluba Garnizona JNA Vinkovci¹²⁷, izložba medalja i plaketa¹²⁸, a iste godine jedan članak iz *Novosti* obavještava kako Gradski muzej planira organizirati povremene izložbe artefaktima iz depoa Muzeja koji su dotada uglavnom bili nedostupni građanima.¹²⁹ Samostalnu izložbu slika priređuje Tomislav Bašić 1966. godine, iste godine kada se događaju izložbe razglednica i plakata¹³⁰ te novčanica¹³¹. Organizira se također izložba 14 umjetnika Slavonije¹³², izložba slavonske podružnice ULUH-a¹³³, otvorenje izložbenog salona na kojemu su bila izložena djela Save Šumanović¹³⁴. Nešto pomalo drugačije bila je izložba pod nazivom „Keramika, staklo i porculan”.¹³⁵ Godine 1967. likovne izložbe su se održavale češće. Izložba Slavka Kopač dogodila se u veljači¹³⁶, a nakon njega izložba akademskog slikara Ivana Bedića¹³⁷. Izložba japanske umjetnosti održala se u ožujku¹³⁸, a malo kasnije „Izložba hrvatskog slikarstva 20. stoljeća”.¹³⁹ Prema *Novostima* jedna od najznačajnijih slikarskih izložbi dotada priređena u Vinkovcima bila je izložba „Slikarstvo baroka” na kojoj su bila izložena djela poznatih europskih slikara.¹⁴⁰ Nakon barokne izložbe, sljedeća je bila izložba mađarskih umjetnika¹⁴¹, zatim izložba Vanje Radauš¹⁴², izložba 18 „majstora” radionice Krste Hegedušića¹⁴³. Iste godine u rujnu jedan broj *Novosti* na istoj stranici obavještava o čak četiri izložbe: izložba crteža i fotografija V. Filakovca¹⁴⁴, numizmatička izložba¹⁴⁵ te lovačkih

¹²⁴ Kapor, „Babić-Kopić-Mataković”, 7.

¹²⁵ „Izložba žena slikarica”, 5.

¹²⁶ B. M., „Izložba ulja, grafike i reljefa”, 5.

¹²⁷ S. Bo., „Izložba likovne sekcije vojničkog kluba”, 2.

¹²⁸ „Otvorena izložba medalja i plaketa”, 5.

¹²⁹ Babić, „Povremene izložbe muzejskih vrijednosti”, 6.

¹³⁰ S. Bo., „Dvije zanimljive izložbe”, 6.

¹³¹ S. Bo., „Izložba novčanica u vinkovačkom muzeju”, 6.

¹³² S., „Zastupljena djela četnajstorice umjetnika”, 4.

¹³³ Mesinger, „Likovni život Slavonije danas”, 7.

¹³⁴ S. Bo., „Nastavak bogate kulturne tradicije”, 6.

¹³⁵ VSŠ., „Keramika, staklo i porculan”, 4.

¹³⁶ S. Bo., „Otvorena izložba Slavka Kopača”, 8.

¹³⁷ S., „Izložba slikara Ivana Bedića”, 4.

¹³⁸ S., „Izložba japanskog grafičara Ičirusai Hirošige”, 6.

¹³⁹ S. Bo., „Izložba hrvatskog slikarstva 20. vijeka”, 3.

¹⁴⁰ S. Bo., „Van Dajk u Vinkovcima”, 6.

¹⁴¹ S. Bo., „Mađarski slikari izlažu u Vinkovcima”, 6.

¹⁴² B. M., „Dance Macabre”, 10.

¹⁴³ S. Bo., „Još jedna značajna izložba u Vinkovcima”, 5.

¹⁴⁴ S. Bo., „Izložba crteža i fotografija V. Filakovca”, 5.

trofeja¹⁴⁶ i slika o ribolovu¹⁴⁷. Četrnaesta izložba te godine bila je ona Antuna Babića u Likovnom salonu galerije¹⁴⁸, a zatim memorijalna izložba slikara Ivana-Hanzike Lorenca¹⁴⁹. Organizirana je i prva velika samostalna izložba akademika Vanje Radauša¹⁵⁰.

Bitno je spomenuti izložbenu manifestaciju Biennale Slavonaca, na kojoj su predstavljeni radovi slavonskih umjetnika s područja slikarstva, kiparstva, grafike.¹⁵¹ Na početku bila je riječ o regionalnoj izložbi tj. izložbi Slavonaca, no kasnije se proširila na nacionalnu razinu. U prvom katalogu Biennala Slavonaca, održanog u Vinkovcima 1967. godine, Zlatko Tomičić ukratko opisuje likovno djelovanje mnogih umjetnika s područja Slavonije. Daje kratki osvrt na likovna zbivanja u Osijeku i Vinkovcima te ističe kako je likovni izraz Slavonije zanesen krajolikom. Od umjetnika spomenutih u ovom radu na prvom Biennalu Slavonaca izlagali su: Antun Babić, Ivan Domac, Božo Kopic, Josip Mataković, Vanja Radauš, Zdenka Biljan, Đurđena Zaluški i Katarina M.-Žanić.¹⁵² Ova izložba kasnije postaje značajnom tradicionalnom manifestacijom koja se obilježava godinama, a upravo 1. Slavonski Biennale bio je održan u Vinkovcima o čemu svjedoči program događaja u Vinkovcima iz drugog mjeseca 1968. godine.¹⁵³ Izložba se potom 1968. godine održala u Osijeku, a od tada pa do danas svake druge godine održava se u Osijeku u organizaciji Galerije likovnih umjetnosti (danas Muzej likovnih umjetnosti). S petnaestim izdanjem izložbe, održanim u Vinkovcima 1997. godine, došlo je do promjene njezine koncepcije – umjesto regionalnog ona poprima nacionalni značaj i mijenja svoj naziv u Slavonski biennale.¹⁵⁴ Od dvadesetpetog biennala izložba ima međunarodni karakter.¹⁵⁵ Uz navedena područja umjetnosti, ponekad se izmjenjuju također primijenjena umjetnost te urbanizam i arhitektura.¹⁵⁶

¹⁴⁵ S. Bo., „Otvora se i numizmatička izložba”, 5.

¹⁴⁶ Br., „Izložba lovačkih trofeja”, 5.

¹⁴⁷ B.P., „Izložba slika o ribolovu”, 5.

¹⁴⁸ S. Bo., „Otvorena izložba Antuna Babića”, 6.

¹⁴⁹ S. Bo., „Izložba radova Ivana Lorenca”, 5.

¹⁵⁰ S. Bo., „Otvorena izložba V. Radauša”, 9.

¹⁵¹ Kusik, prir., *17. Slavonski Biennale*, 7-9.

¹⁵² Kopic, ur., *Bienale Slavonaca 1967.*, 1-4.

¹⁵³ „Od subote do subote”, 5.

¹⁵⁴ Kusik, ur., *XV. Slavonski biennale*, katalog izložbe (Osijek: Galerija likovnih umjetnosti; Vinkovci: Gradski muzej, Vinkovci, 1997.), 7.

¹⁵⁵ Radoš, ur., *25. Slavonski biennale: Granice vidljivosti*, katalog izložbe (Osijek: Muzej likovnih umjetnosti, 2016).

¹⁵⁶ *Izložba kataloga Slavonskih biennala (Biennale Slavonaca)*, 1.

Tijekom 1968. također se organiziralo dosta izložbi. Prva od njih te godine bila je izložba Waldingerovih crteža¹⁵⁷. Nakon njega Galerija organizira izložbu Josipa Pintarića¹⁵⁸, Joze Matakovića¹⁵⁹, a povodom Dana oslobođenja izložba likovnih radova Vinkovčana.¹⁶⁰ Kasnije se organizira numizmatička izložba¹⁶¹, a u sklopu programa Vinkovačkih jeseni retrospektivna izložba Ive Režeka.¹⁶² Po prvi puta održala se izložba koja je isključivo prikazivala keramička djela (umjetnik Ivan Mršić)¹⁶³, a kasnije organizira se izložba Miljenka Stančić¹⁶⁴. *Novosti* obavještavaju čitatelje da Galerija planira s organiziranjem manjih izložbi, započevši s izložbom Antuna Babića.¹⁶⁵ Posljednja izložba 1968. godine bila je ona akademske slikarice Zdenke Biljan.¹⁶⁶

Godina 1969. nije bila tako umjetnički aktivna kao prethodne dvije godine, no ipak se određeni broj izložbi organizirao. Na početku godine organizirana je izložba čehoslovačke grafike.¹⁶⁷ Kasnije se organizira izložba majstora radionice Krste Hegedušića¹⁶⁸, a u idućem mjesecu izložba Save Nikolića.¹⁶⁹

¹⁵⁷ S., „Otvorena izložba crteža Adolfa Waldingera”, 6.

¹⁵⁸ Mesinger, „Josip Pintarić”, 6-7.

¹⁵⁹ S. Bo., „Pjesnik ravnice”, 4.

¹⁶⁰ S. Bo., „Izložba likovnih radova Vinkovčana”, 1.

¹⁶¹ S. Bo., „Muzej priprema numizmatičku izložbu”, 6.

¹⁶² Mesinger, „Slikarstvo Ive Režeka”, 6.

¹⁶³ S. Bo., „Prva izložba keramike”, 6.

¹⁶⁴ Mesinger, „Sutonsko slikarstvo”, 4.

¹⁶⁵ B. M., „Akwareli Ivana Domca”, 7.

¹⁶⁶ Mesinger, „Akwareli sudbine i patnje”, 6.

¹⁶⁷ S. Bo., „Danas - izložba suvremene čehoslovačke grafike”, 6.

¹⁶⁸ S. Bo., „Izložba suradnika majstorske škole K. Hegedušića”, 6.

¹⁶⁹ S. Bo., „Izložba Vinkovčanina Save Nikolića”, 8.

7. ZAKLJUČAK

Tijekom sredine prošlog stoljeća u Vinkovcima i okolici održavali su se razni kulturni događaji. O njima svjedoče članci serijske publikacije *Vinkovački List* koji se u to doba nazivao *Novosti*. Izvještavalo se o izložbama koje su se trebale dogoditi, a kada bi se dogodile dao se kratak osvrt na umjetnika, djela i zainteresiranost publike. Osim izvještavanja o izložbama, umjetničko djelovanje također se promoviralo i načinom da se pisalo o nekim umjetničkim strujama koje su tada bile aktualne kao i o povijesnim umjetnicima te nekim likovnim tehnikama. Cilj je bio privući i mlađu publiku, stoga su se često održavale izložbe učeničkih radova.

Mnogi Vinkovčani Gradskom muzeju darovali su razne artefakte kako bi upotpunili fundus muzeja, što govori o razvijenoj svijesti o važnosti kulturnog uzdizanja i proučavanja umjetničkih djela. O darivanju muzeja često je pisao *Vinkovački List* što danas možemo protumačiti kao indirektno pozivanje i ostalih građana da podupiru novoosnovani muzej.

Razna imena o kojima govori ovaj završni rad često se ponavljaju u *Listu*. To su imena umjetnika i umjetnica koji su izravno sudjelovali u promicanju likovne kulture na području Vinkovaca i to na razne načine, poput organiziranja izložbi, pedagoškim pristupom umjetnosti, ali i samim slikanjem prirodnih ljepota područja uz Bosut ili ravnica i šuma.

O radu tih umjetnika i danas se piše u stručnoj, stručno-znanstvenoj i popularnoj literaturi kako se ne bi zaboravio jak utjecaj na likovnu djelatnost na ovim područjima.

8. POPIS LIKOVNIH IZLOŽBI U VINKOVcima OD 1953. DO 1969. GODINE

1953.

Stjepan Baković, samostalna izložba

1954.

Ivan Domac, samostalna izložba

LIKUM, Zagreb, grupna izložba

1955.

Izložba karikatura povodom proslave 20. godina humorističnog tjednika Jež

1956.

Božidar Kopic, samostalna izložba

Vladimiri Stojanović, samostalna izložba

1957.

Zvonimir Mušić, samostalna izložba

Ema Bursać, samostalna izložba

Jozo Mataković, samostalna izložba

Ivan H. Lorenc, posthumana izložba

1958.

Antun Babić, samostalna izložba

Izložba 9 umjetnika, grupna izložba

1962.

Izložba povodom Dana oslobođenja, grupna izložba

1963.

Babić - Kopic - Mataković, grupna izložba

1964.

Izložba 4 umjetnice, grupna izložba

Izložba vinkovačkih umjetnika, grupna izložba

1965.

Izložba likovnih radova Vojničkog kluba Garnizona JNA Vinkovci, grupna izložba

Izložba medalja i plaketa, grupna izložba

Povremene izložbe artefakata iz fundusa Muzeja

1966.

Tomislav Bašić, samostalna izložba

„Vinkovci pod kraj XIX i početkom XX vijeka - kroz razglednice”, izložba razglednica i plakata

Izložba 14 umjetnika Slavonije, grupna izložba

Izložba slavonske podružnice ULUH-a, grupna izložba

Sava Šumanović, samostalna izložba

Izložba „Keramika, staklo i porculan”

1967.

Biennale Slavonaca, grupna izložba

Slavko Kopač, samostalna izložba

Ivan Bedić, samostalna izložba

Izložba japanske umjetnosti

Izložba hrvatskog slikarstva 20. stoljeća

Izložba „Slikarstvo baroka”

Izložba mađarskih umjetnika, grupna izložba

Vanja Radauš, samostalna izložba

Izložba 18 „majstora” radionice Krste Hegedušića, grupna izložba

V. Filakovac, samostalna izložba

Antun Babić, samostalna izložba

Ivan H. Lorenc, memorijalna izložba

Vanja Radauš, samostalna izložba

1968.

Izložba Waldingerovih crteža

Josip Pintarić, samostalna izložba

Joza Mataković, samostalna izložba

Izložba likovnih radova Vinkovčana, grupna izložba

Ivo Režek, samostalna izložba

Ivan Mršić, samostalna izložba

Miljenko Stančić, samostalna izložba

Antun Babić, samostalna izložba

Zdenka Biljan, samostalna izložba

1969.

Izložba čehoslovačke grafike, grupna izložba

Izložba 18 „majstora” radionice Krste Hegedušića, grupna izložba

Savo Nikolić, samostalna izložba

9. LITERATURA

1. „9 umjetnika zajedno”. Novosti, 5. prosinca 1959., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1959&broj=000050&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
2. „Akademski slikar Kopic prepriema izlozbu u Vinkovcima”. Novosti, 8. rujna 1956., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000036&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (27-08-2024)
3. „Diskusija o slikarstvu”. Vinkovačke novosti, 16. travnja 1955., 3. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1955&broj=000016&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
4. „Druga samostalna izlozba Nade Pivac u Vinkovcima”. Novosti, 25. rujna 1957., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1957&broj=000046&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
5. „Izlozba akademskog slikara Stjepana Bakovica”. Vinkovačke novosti, 21. studenog 1953., 7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1953&broj=000046&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI>
6. „Izlozba Narodnog muzeja Beograd u Vinkovcima”. Novosti, 17. svibnja 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000019> (18-07-2024)

7. „Izložba slika u Vukovaru”. Novosti, 1. siječnja 1956., 10. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000001&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
8. „Izložba umjetničkih djela i nadalje će se organizirati”. Novosti, 4. veljače 1956., 8. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000006&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (26-07-2024)
9. „Izložba žena slikarica”. Novosti, 13. ožujka 1964., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1964&broj=000011> (28-08-2024)
10. „Ježeva izložba karikatura u Vinkovcima”. Vinkovačke novosti, 12. studenog 1955. 3. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1955&broj=000046&E=E9999>
11. „Još jedna likovna izložba”. Vinkovačke novosti, 8. svibnja 1954., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1954&broj=000019&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (27-08-2024)
12. „Joza Mataković izlaže u Županji i Vukovaru”. Novosti, 26. ožujka 1960., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1960&broj=000013&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI%20J> (10-08-2023)
13. „Najstariji slikar Vinkovčanin izlaže u Domu kulture”. Novosti, 12. travnja 1958., 7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000016&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI>

14. „Nova likovna djela u Galeriji umjetnosti”. Novosti, 26. srpnja 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000029&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

15. „Od subote do subote”. Novosti, 6. siječnja 1968. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000052&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (06-09-2024)

16. „Otvorena izložba medalja i plaketa”. Novosti, 22. listopada 1965., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1965&broj=000042&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

17. „Pejsaž u jugoslavenskom slikarstvu između dva rata i grafički listovi A. Babića”. Novosti, 5. rujna 1969., 6.

18. „Posthumana izložba slikarskih radova Ivana Lorenca-Hanzike”. Novosti, 25. listopada 1958., 7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000044&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

19. „Pred izložbu Nade Pivac”. Novosti, 28. rujna 1957., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1957&broj=000047&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

20. „Samouki rezbar, kipar i slikar”. Novosti, 28. siječnja 1956., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000005&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

21. „Slikarstvo renesanse” Vinkovačke novosti, 13. ožujka 1954., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1954&broj=000011&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
22. „Uspjela izložba vukovarskih numizmatičara”. Novosti, 16. lipnja 1956., 8. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000024&E=E9999> (27-08-2024)
23. „Značaj i potreba muzeja”. Vinkovačke novosti, 1. ožujka 1953., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1953&broj=000017&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI>
24. „Značaj i potreba muzeja”. Vinkovačke novosti, 1. svibnja 1953., str. 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1953&broj=000017&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
25. B. M. „Akvareli Ivana Domca”. Novosti, 13. prosinca 1968., 7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000049&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
26. B. M. „Izložba ulja, grafike i reljefa”. Novosti, 8. ožujka 1964., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1964&broj=000019> (28-08-2024)
27. B. M. „Likovni plus grada”. Novosti, 19. travnja 1968., str. 8. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000016&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
28. B. M., „Dance Macabra”. Novosti, 9. prosinca 1967., 10. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&item=N00010&godina=1967&broj=48&page=10&s=&upit=dance> (29-08-2024)

29. B. M., „Dance Macabre”. *Novosti*, 9. prosinca 1967., 10. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000048&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
30. B. P. „Izložba slika o ribolovu”. *Novosti*, 16. rujna 1967., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000037&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
31. B. P. „Prigodna likovna izložba u čast Dana oslobođenja”. *Novosti*, 13. travnja 1962., 3. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1962&broj=000016&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
32. Babić, Antun. *Likovne teme*. Vinkovci : Matica hrvatska, Ogranak Vinkovci, 2009.
33. Babić, Antun. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. URL: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/babic-antun> (27-07-2024)
34. Babić, S. „Povremene izložbe muzejskih vrijednosti”. *Novosti*, 8. listopada 1965., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1965&broj=000040&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
35. Belamarić, Ivica. *Đurđena Zaluški*. Retrospektivna izložba iz fundusa GMV. Vinkovci: Gradski muzej Vinkovci, 2013-2014. URL: https://www.academia.edu/105182014/Ivica_Belamari%C4%87_%C4%90ur%C4%91ena_Zalu%C5%A1ki_retrospektivna_izlo%C5%BEba_iz_fundusa_GMV_2013?uc-sb-sw=100881239 (01-08-2024)
36. Biljan, Zdenka. „Uspjela izložba likovnih radova učenika”. *Novosti*, 7. lipnja 1968., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000022> (18-07-2024)

37. Br. „Izložba lovačkih trofeja”. *Novosti*, 16. rujna 1967., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000037&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

38. Bučan, Jagor. *Albert Kinert*. Zagreb: Art studio Azinović, 2002.

39. D. I. „Izložba umjetničkih slika u Vukovaru”. *Vinkovačke novosti*, 10. prosinca 1955. 3. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1955&broj=000050&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

40. D. I. „Izložba umjetničkih slika u Vukovaru”. *Vinkovačke novosti*, 10. prosinca 1955. 3. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1955&broj=000050&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

41. *Domac, Ivan. Hrvatski biografski leksikon (1983–2024)*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak/domac-ivan-slika> (23.8.2024.)

42. Dš-Ig, „Izložba akademskog slikara”. *Novosti*, 1. ožujka 1958., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000010&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

43. Duraković, Dejan. „*Joza Mataković - scenograf Slavonije*”. 31. godišnjak Ogranka matice hrvatske u Vinkovcima (br. 31 za 2013. g.). Vinkovci: Ogranak matice hrvatske, 2014.

44. Grigić, Ivan. „I. samostalna izložba Nade Pivac”. *Novosti*, 30 ožujka 1957., 4. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1957&broj=000014&E=E9999ZBI->

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

45. I. „Otvorena izložba slika Milana Mihaljevića u Vukovaru”. Novosti, 24. svibnja 1958., 5. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000022&E=E9999ZBI->

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (10-08-2024)

46. I. B. „I. samostalna izložba akademskog kipara Antuna Babića u Vinkovcima”. Novosti, 3. listopada 1959., 5. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1959&broj=000041&E=E9999ZBI->

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

47. I. G. „U Vinkovcima se otvara izložba akademske slikarice Eme Bursać”. Novosti, 22. ožujka 1958., 4. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000013&E=E9999ZBI->

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

48. *Ivan Domac: Mala retrospektivna izložba*. Đakovo: Muzej Đakovštine, 2007.

URL: https://muzej-djakovstine.hr/wp-content/uploads/2016/11/domac_katalog.pdf

(10-08-2024)

49. *Izložba kataloga Slavonskih biennala (Bienalla Slavonaca)*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku; Odjel za kulturologiju, 2016./2017.

50. J. G. „Vinkovački muzej i njegovi osnivači”. Novosti, 12. prosinca 1956., 4. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000050> (18-

07-2024)

51. Kapor. „Babić-Kopić-Mataković”. Novosti, 20. travnja 1963., 7. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1963&broj=000016&E=E9999ZBI->

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

52. Kopic, [Božidar], ur. *Bienale Slavonaca 1967*. Osijek: Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku; Vinkovci: Galerija umjetnosti Vinkovci, 1967.
53. Kopic, Božidar. Hrvatski biografski leksikon (1983–2024), mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2024. URL: <https://hbl.lzmk.hr/clanak/kopic-bozidar> (10-08-2024)
54. Kusik, Vlastimir, prir. *XV. Slavonski biennale*. Osijek: Galerija likovnih umjetnosti; Vinkovci: Gradski muzej, Vinkovci, 1997.
55. Kusik, Vlastimir, prir. *17. Slavonski Biennale*. Osijek: Galerija likovnih umjetnosti, 2000.
56. Lavrić, Drago. „Jedna iznenadna izložba slika”. *Novosti*, 7. siječnja 1956., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000002&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
57. Mađer, M. „Danas se u Vinkovcima otvara izložba slika Jozе Matakovića”. *Novosti*, 17. svibnja 1958., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1958&broj=000021&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
58. Mesinger, [Bogdan]. „Dinamika likovnih manifestacija”. *Novosti*, 7. lipnja 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000022> (18-07-2024)
59. Mesinger, B. „Akwareli sudbine i patnje”. *Novosti*, 29. prosinca 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000051&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
60. Mesinger, Bogdan. „Josip Pintarić”. *Novosti*, 8. ožujka 1968., 6-7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000010&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEenica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)

61. Mesinger, Bogdan. „Likovna retrospektiva”. Novosti, 28. veljače 1969., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000009&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
62. Mesinger, Bogdan. „Likovni život Slavonije danas”. Novosti, 30. prosinca 1966., 7. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000052&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
63. Mesinger, Bogdan. „Slikarstvo Ive Režeka”. Novosti, 20. rujna 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000037&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (27-08-2024)
64. Mesinger, Bogdan. „Sutonsko slikarstvo”. Novosti, 1. studenog 1968., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000043&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
65. Mesinger, Bogdan. *Katarina: u potrazi za duhovnim svijetom slikarstva Katarine Žanić Michieli*. Vinkovci : Matica hrvatska, Ogranak Vinkovci, 2012.
66. P. „Specijalista za portrete i pejzaže”. Novosti, 8. prosinca 1956., 4. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000049&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
67. P., „Akademska slikar V. Stojanović izlaže svoje radove u Vinkovcima”. Novosti, 29. rujna 1956., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1956&broj=000039&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (27-08-2024)

68. Peić, Matko. „Slikar Ivan Domac”. Vinkovačke novosti, 10. travnja 1954., 2.
URL:
<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1954&broj=000015&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (18-07-2024)
69. Petričić, Alfred, prir. *Likovni umjetnici Vinkovaca: Gradska loža od 24. svibnja do 7. lipnja 1972*. Zadar: Moderna galerija narodnog muzeja, 1972.
70. Petrović, Stjepan. *Ivan Domac: 1904. - 1975. : retrospektiva*. Vukovar: Gradski muzej, 2006.
71. Rem, Vladimir. *Vinkovci i okolica*. [s.l.]: Privlačica, 2002.
72. Radoš, Valentina, prir. *25. Slavonski biennale: Granice vidljivosti*. Osijek: Muzej likovnih umjetnosti, 2016.
73. Ruso Brečić, Anita, prir. *Slavko Kopač : izložba : Meštrovićev paviljon, 17.12. 2021. - 27.3. 2022*. Zagreb: HDLU, 2021.
74. S. „Izložba japanskog grafičara Ičirusai Hirošige”. Novosti, 25. ožujka 1967., 6.
URL:
<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000012&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
75. S. „Izložba slikara Ivana Bedića”. Novosti, 11. ožujka 1967., 4. URL:
<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000010&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
76. S. „Otvorena izložba crteža Adolfa Waldingera”. Novosti, 26. siječnja 1968., 6.
URL:
<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000055&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
77. S. „Zastupljena djela četrnajstorice umjetnika”. Novosti, 23. prosinca 1966., 4.
URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000051&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000051&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI) (28-08-2024)

78. S. Bo. „Danas - izložba suvremene čehoslovačke grafike”. Novosti, 10. siječnja 1969., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000001&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000001&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI) (28-08-2024)

79. S. Bo. „Do kraja 15 reprezentativnih izložbi”. Novosti, 23. veljače 1968., 8. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000009&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000009&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI) (18-07-2024)

80. S. Bo. „Dvije zanimljive izložbe”. Novosti, 7. travnja 1966., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000014&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000014&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI)

81. S. Bo. „Izložba crteža i fotografija V. Filakovca. Novosti, 16. rujna 1967., 5. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000037&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000037&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI) (28-08-2024)

82. S. Bo. „Izložba hrvatskog slikarstva 20. vijeka”. Novosti, 3. travnja 1967., 3. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000014&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000014&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BErica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI) (28-08-2024)

83. S. Bo. „Izložba likovne sekcije vojničkog kluba”. Novosti, 26. studenog 1965., 2.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1965&broj=000047&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

84. S. Bo. „Izložba likovnih radova Vinkovčana”. Novosti, 12. travnja 1968., str. 1. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000015&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

85. S. Bo. „Izložba likovnih radova Vinkovčana”. Novosti, 12. travnja 1968., 1. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000015&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

86. S. Bo. „Izložba novčanica u vinkovačkom muzeju”. Novosti, 20. svibnja 1966., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000020&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

87. S. Bo. „Izložba radova Ivana Lorenca”. Novosti, 11. studenog 1967., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000045&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

88. S. Bo. „Izložba suradnika majstorske škole K. Hegedušića”. Novosti, 21. ožujka 1969., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000012&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

89. S. Bo. „Izložba Vinkovčanina Save Nikolića”. Novosti, 4. travnja 1969., 8. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000014&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

90. S. Bo. „Još jedna značajna izložba u Vinkovcima”. Novosti, 2. rujna 1967., 5.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000035&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

91. S. Bo. „Mađarski slikari izlažu u Vinkovcima”. Novosti, 27. ožujka, 1967., 6.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000021&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

92. S. Bo. „Mikanovčanin J. Knežević na izložbe slavonske karikature”. Novosti , 20. lipnja 1969., 4.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000025> (18-07-2024)

93. S. Bo. „Muzej priprema numizmatičku izložbu”. Novosti, 6. rujna 1968., 7. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000035&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (27-08-2024)

94. S. Bo. „Nada Pivac: Slikar treba da traje”. Novosti, 24. listopada 1969., 5. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000043&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

95. S. Bo. „Nastavak bogate kulturne tradicije”. Novosti, 11. studenog 1966., 6. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000045&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

96. S. Bo. „Otvora se i numizmatička izložba”. Novosti, 16. rujna 1967., 5. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000037&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
97. S. Bo. „Otvorena izložba Antuna Babića”. Novosti, 14. listopada 1967., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000041&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
98. S. Bo. „Otvorena izložba Slavka Kopača”. Novosti, 11. veljače 1967., 8. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000006&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
99. S. Bo. „Otvorena izložba V. Radauša”. Novosti, 25. studenog 1967., 9. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000047&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI>
100. S. Bo. „Prva izložba keramike”. Novosti, 4. listopada 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000039&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (28-08-2024)
101. S. Bo. „Slikar Posavine”. Novosti, 15. studenog 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000045> (18-07-2024)
102. S. Bo. „Susret sa Miljenkom Stančićem”. Novosti, 25. listopada 1968., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000042&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (27-08-2024)
103. S. Bo. „Van Dajk u Vinkovcima”. Novosti, 13. svibnja 1967., 6. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1967&broj=000019&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI>

[E9999ZBI-](#)

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

104. S. Bo. „Vinkovčanin Kopic izlaže u Ateljeu-212”. *Novosti*, 29. ožujka 1968., 6.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000013&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (18-07-2024)

105. S. Bo., „Pjesnik ravnice”. *Novosti*, 15. ožujka 1968., 4. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1968&broj=000011&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

106. Tomić, Stipe, ur. *225 godina vinkovačke gimnazije*. Vinkovci: Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, 2006.

URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1969&broj=000036> (18-07-2024)

107. Vekić, Matija, Maša. *Alojzija Ulman: kiparica i povjesničarka umjetnosti*. Zagreb : Društvo Hrvatska žena i Matija Maša Vekić, 2020.

108. *Vinkovci*. Vinkovci: Ogranak matice hrvatske, 2010.

109. Vojvoda, Rozana, Vujčić, Davorin, MacMaster, Graham. *Vanja Radauš*. Dubrovnik: Umjetnička galerija, 2015.

110. VSS. „Keramika, staklo i porculan”. *Novosti*, 26. kolovoza 1966., 4. URL:

<https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1966&broj=000034&E=E9999ZBI->

[Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI](#) (28-08-2024)

111. *Zaluški-Haramija, Đurđena*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024. URL:

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/zaluski-haramija-djurdjena> (22-07-2024)

10. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA

1. Domac, Ivan. *Slavonski humci - Slavča*. URL: https://muzej-djakovstine.hr/wp-content/uploads/2016/11/domac_katalog.pdf (10-08-2024)
2. Babić, Antun. *Udarilo joj u glavu*. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1963&broj=000006&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (10-08-2024)
3. Babić, Antun. *Dvoje*. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1961&broj=000012&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (10-08-2024)
4. Pivac, Nada. *Zeleni krajolik*. URL: <https://www.svetlorijeci.ba/nenadmasni-pasteli-nade-pivac/> (10-08-2024)
5. Radauš, Vanja. *Panopticum Croaticum*. URL: <https://www.crveniperistil.hr/proizvod/vanja-radaus-panopticum-croaticum-1961/> (10-08-2024)
6. Kopač, Slavko. *Tri kralja*. URL: <https://artrencontre.com/artwork/three-kings/> (10-08-2024)
7. Kopic, Božidar. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1963&broj=000023&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (10-08-2024)
8. Kopic, Božidar. *Portret djevojčice*. URL: <https://library.foi.hr/dbook/novine.php?B=1&C=10&godina=1963&broj=000017&E=E9999ZBI-Gradska%20knji%C5%BEnica%20i%20%C4%8Ditaonica%20VINKOVCI> (10-08-2024)
9. Kinert, Albert. *Otok*. URL: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kinert-albert> (10-08-2024)

10. Žanić, Michieli, Katarina. *Na mjesečini*. URL: <https://muzej-djakovstine.hr/wp-content/uploads/2021/01/izlozba-rijetko-izlaganih-slika.pdf> (10-08-2024)
11. Zaluški, Đurđena. Vinkovci - Ervenica. URL: https://www.academia.edu/105182014/Ivica_Belamari%C4%87_%C4%90ur%C4%91ena_Zalu%C5%A1ki_retrospektivna_izlo%C5%BEba_iz_fundusa_GMV_2013?email_work_card=view-paper (10-08-2024)
12. Mataković, Joza. *Grb Vinkovačkih jeseni*. URL: <https://www.srijem-slavonija.eu/hr/dogadanja-i-manifestacije/izdvajamo/54-vinkova%C4%8Dke-jeseni-%2813---22-rujna-2019%29,2601.html> (24-08-2024)
13. Lojzika, Ulman, Alojzija. *Sveti Josip*. URL: <https://www.ursulinke.hr/index2.php?pIDm1=12&pIDm2=52> (10-08-2024)

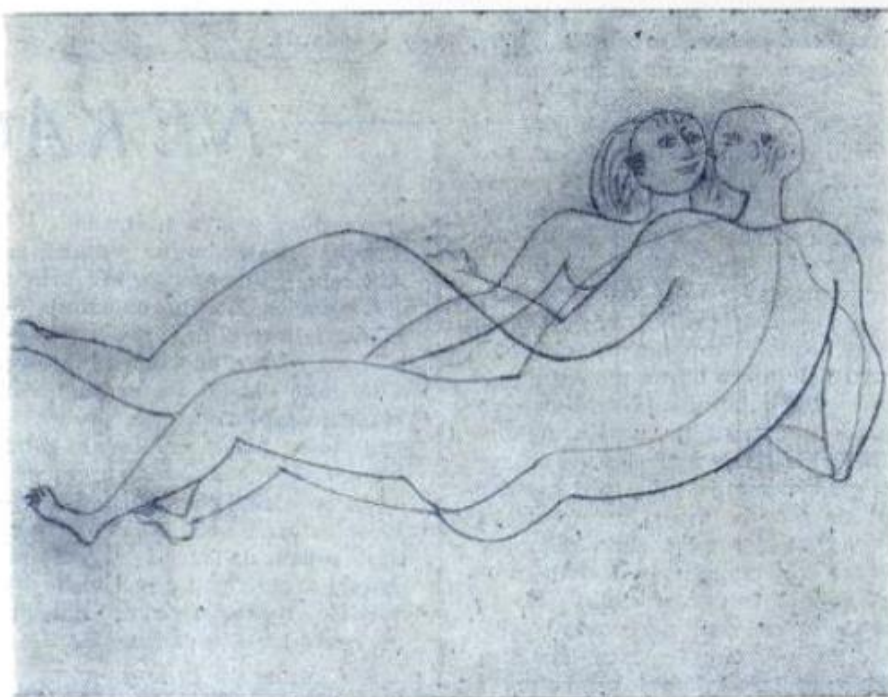
11. SLIKOVNI PRILOZI

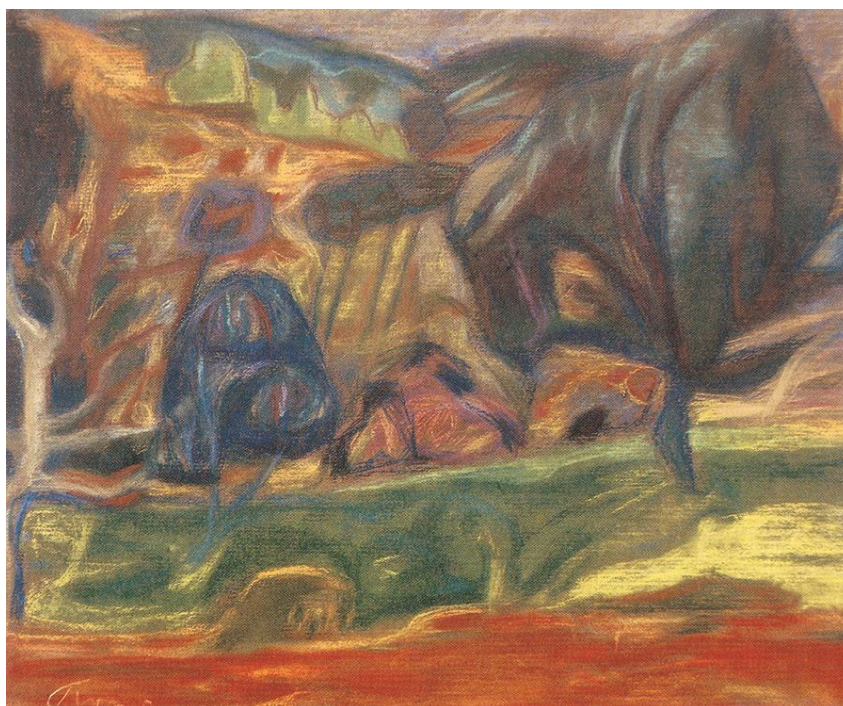
Slika 1. *Ivan Domac: Slavonski humci - Slavča*

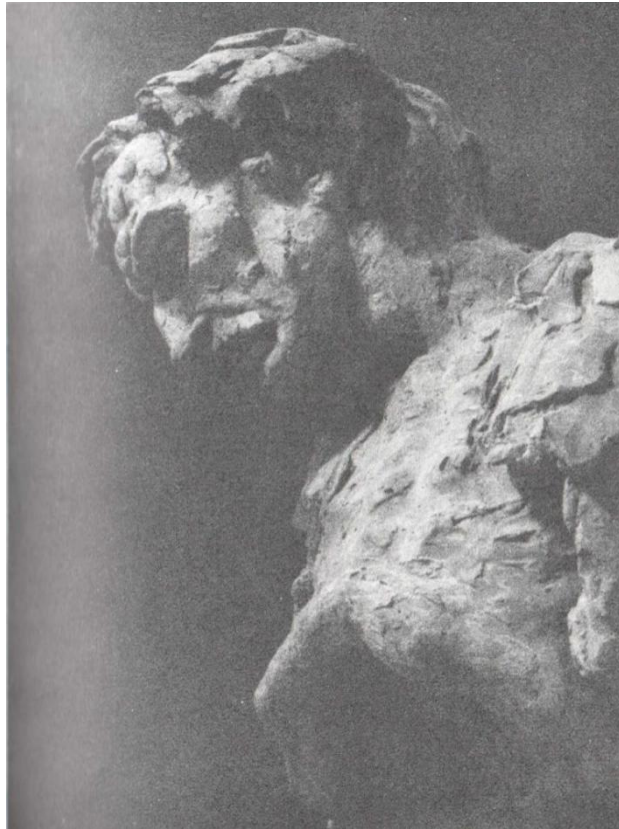
Slika 2. *Antun Babić: Udarilo joj u glavu (isječak iz Vinkovačkog lista)*

Slika 3. Antun Babić: Dvoje (isječak iz Vinkovačkog lista)

Slika 4. Nada pivac: Zeleni krajolik

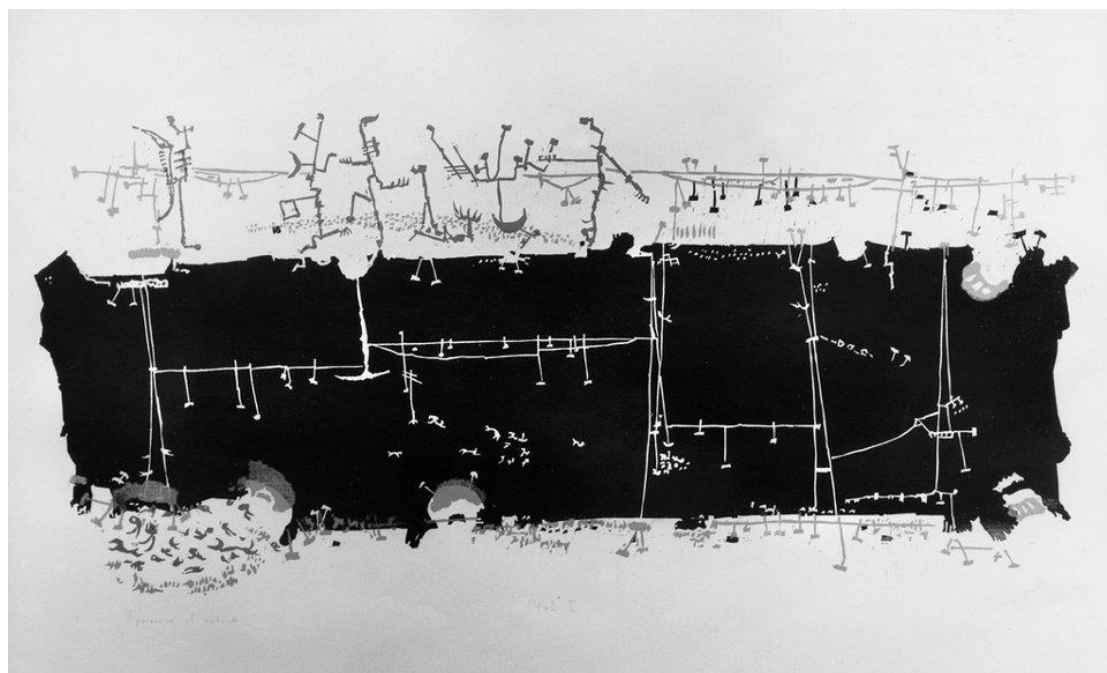
Slika 5. *Vanja Radauš: Panopticum Croaticum*

Slika 6. *Slavko Kopač: Tri kralja*

Slika 7. Božidar Kopic i Slika 8. Božidar Kopic: Portret djevojčice (isječci iz Vinkovačkog lista)

Slika 9. Albert Kinert: Otok, 1959.

Slika 10. *Katarina Žanić Michieli: Na mjeseci*

Slika 11. *Durđena Zaluški: Vinkovci - Ervenica, 1966.*

Slika 12. *Joza Mataković: Grb Vinkovačkih jeseni*

Slika 13. *Alojzija Lojzika Ulman: Sveti Josip*